

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES
[*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 15. decembrī ¹

Lieta C-368/10

**Eiropas Komisija
pret**

Nīderlandes Karalisti

Piegāžu publiskā iepirkuma līgumi — Bioloģiskie produkti — Godīga tirdzniecība — Produktu ietekme uz vidi un sociālo jomu — Ilgtspējīga saimniekošana — Kvalitātes marķējumi “Max Havelaar” un “EKO” — Piešķiršanas principi — Tehniskās specifikācijas — Vides raksturlielumi — Dalībnieku atbilstība un atlase — Tehniskās un profesionālās iespējas — Piešķiršanas kritēriji — Ekonomiski visizdevīgākais piedāvājums — Direktīvas 2004/18/EK 2., 23., 26., 44., 48. un 53. pants

Satura rādītājs

I – Ievads	3
II – Atbilstošās tiesību normas	3
III – Fakti un pirmstiesas procedūra	6
A – Publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra.....	6
1) Paziņojums par publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru	6
2) Specifikācija	6
3) Informācijas paziņojums	7
4) Līguma slēgšanas tiesību piešķiršana	8
B – Līguma noteikumos minētie kvalitātes marķējumi	8
C – Pirmstiesas process	8
IV – Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā	8

¹ — Oriģinālvaloda – vācu.

V – Juridiskais vērtējums	9
A – Pirmais iebildums: tehniskajās specifikācijās par piegādājamo kafiju un tēju izmantotā atsauce uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO”	10
1) Pirmā iebilduma pirmā daļa: atsauce uz kvalitātes marķējumu “EKO” saistībā ar piegādājamo kafiju un tēju (Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkts)	10
a) Direktīvas 2004/18 23. panta piemērojamība	10
b) Vispārēja atsauces uz ekomarķējumiem aizlieguma neesamība, nosakot produkta vides raksturlielumus	11
c) Aizliegums obligāti paredzēt konkrētu kvalitātes marķējumu	12
d) Starpsecinājums	13
2) Pirmā iebilduma otrā daļa: atsauce uz “Max Havelaar” kvalitātes marķējumu piegādājamai kafijai un tējai (Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkts)	14
a) Par Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkta piemērojamību	14
b) Pakārtoti: par atsauces uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” saderību ar Direktīvu 2004/18	15
i) Piemērojamais noteikums: Direktīvas 2004/18 26. pants	15
ii) Atsauces uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” vērtējums, pamatojoties uz Direktīvas 2004/18 26. pantu	15
3) Kopsavilkums par pirmo iebildumu	17
B – Trešais iebildums: piešķiršanas kritērijos izmantotā atsauce uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO” saistībā ar piegādājamām sastāvdaļām	17
1) Sākotnējās piezīmes	17
2) Trešā iebilduma pirmais arguments: iespējams, neesošā saikne starp līguma priekšmetu un abiem kvalitātes marķējumiem	18
3) Trešā iebilduma otrais arguments: atsauce uz kvalitātes marķējumiem, nevis uz atbilstošiem kritērijiem	19
C – Otrais iebildums: varbūtējā atsauce uz ilgtspējīgu pirktspēju un sociāli atbildīgu rīcību kā atlases kritērijiem	21
1) Otrā iebilduma pirmā daļa: iespējami nepieņemamas prasības pierādīt pretendentu tehniskās iespējas (Direktīvas 2004/18 48. panta 1. punkts, skatot to kopā ar 2. punktu) ...	21
2) Otrā iebilduma otrā daļa: iespējamā saiknes neesamība starp pretendentiem izvirzītām atbilstības prasībām un līguma priekšmetu (Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkts)	22
3) Otrā iebilduma trešā daļa: iespējamais vispārējā pārskatāmības principa pārkāpums (Direktīvas 2004/18 2. pants)	23
D – Kopsavilkums	24

VI – Par tiesāšanās izdevumiem	24
VII– Secinājumi	24

I – Ievads

1. Ne tikai patērētāji, bet arī uzņēmumi un valsts iestādes arvien lielāku nozīmi piešķir sava patēriņa ilgtspējai. Šis pārkāpuma procedūras galvenais jautājums ir par to, cik lielā mērā līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā par līguma piešķiršanas nosacījumu var izvirzīt piegādājamo preču ekoloģisko un sociālo atbilstību.

2. 2008. gadā Nīderlandes vietējā pašvaldība publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā par kafijas automātu piegādi un apkopi atsaucās uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO”. Šādi bija paredzēts nodrošināt, lai izvēlētais pretendents piegādātu “ilgtspējīgus” produktus, kuriem it īpaši būtu raksturīga ekoloģiskā un sociālā atbilstība. Tagad Eiropas Komisija pārmet Nīderlandes Karalistei, ka ar abu kvalitātes marķējumu izmantošanu un vairākiem formulējumiem konkursa dokumentos esot pārkāptas Savienības tiesībās ietvertās prasības attiecībā uz publiskā iepirkuma jomu.

3. Jautājumam par to, vai un ciktāl publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā var ņemt vērā vides un sociālās intereses un it īpaši atsauci uz kvalitātes marķējumiem vides un godīgas tirdzniecības jomās, ir milzīga nozīme publiskā iepirkuma tiesību turpmākā attīstībā. Atbildot uz šo jautājumu, Tiesa atrodas izaicinājuma priekšā atrast taisnīgu līdzsvaru starp iekšējā tirgus vajadzībām un vides un sociālās politikas mērķiem, neatstājot bez ievēribas publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras praktiskās vajadzības. No vienas puses, nedrīkst diskriminēt potenciālos pretendentes vai ierobežot pieeju tirgum. No otras puses, jādod iespēja līgumslēdzējai iestādei, izmantojot saprātīgus administratīvos resursus, iegādāties videi draudzīgus, bioloģiskus un godīgas tirdzniecības produktus.

II – Atbilstošās tiesību normas

4. Šajā lietā atbilstošās tiesību normas ir paredzētas Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvā 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu, piegādes valsts [publiskā iepirkuma] līgumu un pakalpojumu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru².

5. Šīs direktīvas I sadaļas, kurai dots virsraksts “Definīcijas un vispārīgi principi”, 2. pantā ir noteikti šādi “līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas principi”:

“Līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami.”

6. Starp Direktīvas 2004/18 II sadaļas “Noteikumi[em], ko piemēro valsts [publiskā iepirkuma] līgumiem” IV nodaļā ir ietverta virkne “īpaš[u] noteikumu[u] attiecībā uz reglamentējošām specifikācijām un līguma dokumentiem”, no kuriem šajā lietā svarīgs ir, no vienas puses, 23. pants, skatot to kopā ar VI pielikumu, kā arī, no otras puses, 26. pants.

2 — OV L 134, 114. lpp.

7. Kā izriet no Direktīvas 2004/18 23. panta, skatot to kopā ar VI pielikuma 1. punkta b) apakšpunktu, formulējums “tehniskās specifikācijas” piegāžu publiskā iepirkuma līgumu gadījumā ir:

“dokumentāra specifikācija, ko nosaka saistībā ar produkcijas [...] paredzētajiem raksturlielumiem, piemēram, kvalitāti, ekoloģisko īpašību līmeņiem, projektēšanu visiem lietotājiem [...] un atbilstības novērtējumu, darbības rezultātus, produkcijas pielietojumu, drošību vai gabarītus, tostarp prasības attiecībā uz nosaukumu, ar kādu konkrēto produkciju pārdod, terminoloģiju, simboliem, testu un testa metodēm, iepakojumu, marķēšanu un etiķetēm, lietotājiem paredzētajiem norādījumiem, ražošanas procesiem un metodēm un atbilstības novērtēšanas procedūrām”.

8. Saistībā ar šo definīciju Direktīvas 2004/18 23. pantā ir ietverta norma par tehniskām specifikācijām, kurā izvilkuma veidā ir noteikts šādi:

“1. Tehniskās specifikācijas, kā noteikts VI pielikuma 1. punktā, norāda līguma dokumentācijā, piemēram, līguma paziņojumos, līguma dokumentos vai papildu dokumentos. [...]”

2. Tehniskās specifikācijas dod pretendentiem vienādas piekļuves iespēju, un tās nerada nepamatotus šķēršļus valsts [publiskā] iepirkuma konkursa atklātībai.

3. Neierobežojot obligātos valsts tehniskos noteikumus un tādā mērā, ciktāl tās ir saderīgas ar Kopienas tiesībām, tehniskās specifikācijas izsaka kādā no turpmākajiem veidiem:

- a) ar atsauci uz VI pielikumā noteiktajām tehniskajām specifikācijām [...]. Katrai atsaucei pievieno vārdus “vai ekvivalents”;
- b) ar darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām; pēdējās var ietvert vides raksturlielumus. Tomēr šiem raksturlielumiem jābūt pietiekami precīziem, lai pretendenti varētu noteikt līguma priekšmetu un lai līgumslēdzējas iestādes varētu piešķirt līguma slēgšanas tiesības;
- c) ar darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām, kā minēts b) apakšpunktā, pievienojot tādu atsauci uz a) apakšpunktā minētajām specifikācijām, ko uzskata par atbilstošu šādiem darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām;
- d) ar atsauci uz a) apakšpunktā minētajām specifikācijām attiecībā uz dažiem parametriem un ar atsauci uz b) apakšpunktā minētajiem darbības rezultātiem vai funkcionālajām prasībām attiecībā uz citiem parametriem.

[..]

6. Ja līgumslēdzējas iestādes nosaka vides raksturlielumus, izmantojot darbības rezultātus vai funkcionālas prasības, kā minēts 3. punkta b) apakšpunktā, tad tās var lietot sāki izstrādātās specifikācijas vai, vajadzības gadījumā, to daļas, kas paredzētas Eiropas vai (daudz)valstu ekomarķējumam vai citam ekomarķējumam, ja:

- šīs specifikācijas ir piemērotas to piegāžu vai pakalpojumu tehnisko parametru noteikšanai, kas ir konkrētā līguma priekšmets,
- marķējumam atbilstīgās prasības ir izstrādātas, pamatojoties uz zinātnisku informāciju,
- ekomarķējumu pieņem saskaņā ar procedūru, kurā var piedalīties visas ieinteresētās personas, piemēram, valsts iestādes, patērētāji, ražotāji, izplatītāji un vides organizācijas,
- marķējums ir pieejams visām ieinteresētajām personām.

Līgumslēdzējas iestādes var norādīt, ka produkciju un pakalpojumus ar ekomarķējumu uzskata par atbilstošiem tehniskajām specifikācijām, kas paredzētas līguma dokumentos; tām jāpieņem visi pārējie atbilstošie pierādījumi, piemēram, ražotāja tehniskā dokumentācija vai pārbaudes protokols, ko sagatavojusi atzīta struktūra.

[..]

8. Izņemot tad, ja līguma priekšmets to attaisno, tehniskajās specifikācijās nemin konkrētus ražotājus vai avotus vai konkrētus procesus, vai tirdzniecības markas, patentus, tipus, vai konkrētu izcelsmi, vai produkciju, kas labvēlīgi vai nelabvēlīgi ietekmē dažus uzņēmumus vai konkrētu produkciju. Šādas atsauces ir atļautas izņēmuma gadījumos, ja nav iespējams sniegt pietiekami precīzu un skaidru līguma priekšmeta aprakstu atbilstīgi 3. un 4. punktam; katrai šādai atsaucei pievieno vārdus “vai ekvivalents”.

9. Turklāt Direktīvas 2004/18 26. pantā attiecībā uz “līgumsaistību izpildes nosacījumiem” ir noteikts:

“Līgumslēdzējas iestādes var paredzēt īpašus nosacījumus attiecībā uz līgumsaistību izpildi, ja vien tie ir saderīgi ar Kopienas tiesību aktiem un ir minēti līguma paziņojumā vai specifikācijās. Līgumsaistību izpildes nosacījumi konkrēti var skart sociālos un vides jautājumus.”

10. Noteikumi par “procedūras norisi” ir ietverti Direktīvas 2004/18 II sadaļas VII nodaļā; no tiem svarīgi ir 44., 48. un 53. pants.

11. Direktīvas 2004/18 44. pants ir viens no vispārīgiem noteikumiem par procedūras norisi un tajā ar virsrakstu “Dalībnieku atbilstības pārbaude un atlase un līguma slēgšanas tiesību piešķiršana” cita starpā ir noteikts šādi:

“1. Līguma slēgšanas tiesības piešķir [..] pēc tam, kad [..] komersantu atbilstību līgumslēdzējas iestādes ir pārbaudījušas atbilstoši 47. līdz 52. pantā minētajiem ekonomiskā un finanšu stāvokļa, profesionālās un tehniskās kompetences vai iespēju kritērijiem [..].

2. Līgumslēdzējas iestādes var prasīt kandidātu un pretendentu atbilstību minimālajiem iespēju līmeņiem atbilstīgi 47. un 48. pantam.

Konkrēta līguma saistībā prasītās 47. un 48. pantā minētās informācijas apjomam un minimālajiem iespēju līmeņiem jābūt attiecinātiem uz minētā līguma priekšmetu un samērojamiem ar to.

Šos minimālos līmeņus norāda līguma paziņojumā.

[..]”

12. Direktīvas 2004/18 48. pantā ir ietvertas normas par komersantu “tehniskā[m] un/vai profesionālā[m] iespēj[ām]”, kurā izvilcuma veidā ir noteikts šādi:

“1. Komersantu tehniskās un/vai profesionālās iespējas novērtē un pārbauda saskaņā ar 2. un 3. punktu.

2. Komersantu tehniskās iespējas var pierādīt ar vienu vai vairākiem no turpmāk minētajiem līdzekļiem saistībā ar būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu veidu, apjomu vai nozīmīgumu:

[..]

c) to tehnisko iekārtu un pasākumu apraksts, ko piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs izmanto, lai nodrošinātu kvalitāti un mācību un pētniecības materiāli tehnisko bāzi uzņēmumā;

[..]

6. Līgumslēdzējas iestādes paziņojumā vai uzaicinājumā uz konkursu nosaka, kuras no 2. punktā minētajām norādēm tās vēlas saņemt.”

13. Visbeidzot, Direktīvas 2004/18 53. panta ar virsrakstu “Līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji” 1. punktā ir noteikts šādi:

“Neierobežojot valsts normatīvos un administratīvos aktus par noteiktu pakalpojumu atalgošanu, valsts [publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesības līgumslēdzējas iestādes piešķir, pamatojoties uz kritērijiem, kas ir vai nu:

- a) ja izvēlas piedāvājumu, kas ir ekonomiski visizdevīgākais no līgumslēdzējas iestādes viedokļa – dažādi kritēriji saistībā ar konkrētā valsts [publiskā iepirkuma] līguma priekšmetu, piemēram, kvalitāte, cena, tehniskā vērtība, estētiskās un funkcionālās īpašības, vides raksturlielumi, ekspluatācijas izmaksas, izmaksu lietderība, garantijas remonts un tehniskā palīdzība, piegādes datums un piegādes vai darbu pabeigšanas laikposms, vai
- b) tikai zemākā cena.”

III – Fakti un pirmstiesas procedūra

A – Publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra

14. 2008. gadā Nīderlandes Ziemeļholandes [*Noord-Holland*] province organizēja publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru par kafijas automātu piegādi un apkopi. Līgumu bija paredzēts noslēgt uz trim gadiem ar iespēju to pagarināt vēl uz vienu gadu.

1) Paziņojums par publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru

15. Paziņojumā par publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, kas 2008. gada 16. augustā tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*³, cita starpā bija iekļauts teksts ar virsrakstu “Īss līguma vai iepirkuma apraksts”:

“Ziemeļholandes province ir noslēgusi līgumu par kafijas automātu apkopi. Šā līguma darbība beidzas 2009. gada 1. janvārī. Province paredz Eiropas mēroga konkursa kārtībā noslēgt jaunu līgumu, kas stāsies spēkā 2009. gada 1. janvārī. Svarīgs aspekts ir Ziemeļholandes provinces centieni kafijas automātos intensīvāk izmantot bioloģiskos un godīgas tirdzniecības produktus.”⁴

16. Paziņojuma ailē “Īpaši līguma izpildes nosacījumi” bija lasāms ieraksts “Nav”⁵. Tiesības slēgt publiskā iepirkuma līgumu bija jāpiešķir ekonomiski visizdevīgākajam piedāvājumam⁶.

2) Specifikācija

17. Specifikācijā⁷, ko ieinteresētās personas varēja saņemt pēc pieprasījuma, cita starpā tika norādīts, ka piedāvājumu izvērtēšanā būšot nozīme ne tikai cenai, bet arī kvalitātes un vides kritērijiem. Šajā ziņā tika uzsvērtā Ziemeļholandes provinces vēlme savos kafijas automātos vairāk izmantot bioloģiskos un godīgas tirdzniecības produktus.

3 — OV 2008, S 158-213630. lpp.

4 — Paziņojuma II.1.5. punkts.

5 — Paziņojuma III.1.4. punkts.

6 — Paziņojuma IV.2.1. punkts.

7 — 2008. gada 11. augusta “Offerteaanvraag “Koffieautomaten”” (atsauce: PNH-45096).

18. Specifikācijā bija iekļauti gan pretendentu izpildāmie atlases kritēriji, gan piešķiršanas kritēriji ekonomiski visizdevīgākā piedāvājuma izvērtēšanai. Turklāt tajā tika precizēts, ka, balstoties uz piešķiršanas kritērijiem, tiks izvērtēti tikai tie piedāvājumi, kas atbildīs atlases kritērijiem.

19. Specifikācijas 4.4. iedaļas, kurai bija dots virsraksts “Atbilstības prasības/Obligātās prasības”, 4.4.4. apakšiedaļā ar virsrakstu “Kvalitātes prasības” cita starpā bija ietverts šāds formulējums:

“Saistībā ar ilgtspējīgu pirkospēju un sociāli atbildīgu rīcību Ziemeļholandes province prasa, lai piegādātājs izpildītu ilgtspējīgas pirkospējas un sociāli atbildīgas rīcības kritērijus. Kādā veidā Jūs izpildāt ilgtspējīgas pirkospējas un sociāli atbildīgas rīcības kritērijus? Turklāt ir jānorāda, kādā mērā piegādātājs sekmē kafijas tirgus ilgtspējas uzlabošanu un ekoloģiski, sociāli un ekonomiski atbildīgu kafijas produktu ražošanu.”

Turklāt tā pati kvalitātes prasība specifikācijas apkopojošajā 4.4.6. apakšiedaļā ar virsrakstu “Obligāto prasību pārskats” tika kvalificēta kā izslēdzošs [*knock out*] kritērijs.

20. Specifikācijas A pielikumā bija pievienoti “Noteikumi”, kuri bija jāakceptē visiem pretendentiem. Tajos bija iekļautas gan līgumslēdzējas iestādes “prasības”, gan “vēlmes”, turklāt pirmajā gadījumā tie bija obligātie nosacījumi, kuriem jābūt izpildītiem, lai pretendents netiktu izslēgts no publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, bet otrajā gadījumā tie bija piešķiršanas kritēriji, atbilstoši kuriem ar punktu sistēmas palīdzību bija paredzēts vērtēt, kā katrs pretendents tos bija ievērojis.

21. Šo noteikumu 31. punktā attiecībā uz piegādājamo kafiju un tēju bija norādīta šāda “prasība”:

“Ziemeļholandes province kafijas un tējas dzeršanai izmanto “Max Havelaar” un “EKO” kvalitātes marķējumus.”

22. Turklāt noteikumu 35. punktā attiecībā uz piegādājamām “sastāvdaļām”, proti, cukuru, piena pulveri un kakao, bija norādīta šāda līgumslēdzējas iestādes “vēlme”, par kuras ievērošanu varēja piešķirt maksimāli 15 punktus:

“Sastāvdaļām pēc iespējas jāatbilst “Max Havelaar” un/vai “EKO” kvalitātes marķējumiem.”

23. Kā izriet no specifikācijas, alternatīvus piedāvājumus nevarēja iesniegt. Tāpat nebija atļauti piedāvājumi, kas iesniegti ar nosacījumu.

3) Informācijas paziņojums

24. Saskaņā ar specifikāciju potenciālajiem pretendentiem bija iespēja uzdot provincei kā līgumslēdzējai iestādei savus jautājumus, uz kuriem atbildes tiktu saņemtas informācijas paziņojuma veidā. Šim elektroniski lejuplādējamam paziņojumam bija jāklūst par specifikācijas sastāvdaļu un jābūt prioritāram salīdzinājumā ar pārējām specifikācijas daļām.

25. Ziemeļholandes province 2008. gada 9. septembrī patiešām publicēja šādu informācijas paziņojumu, kurā cita starpā bija ietvertas divas atbildes uz potenciālo pretendentu jautājumiem par specifikācijā izmantotajiem “Max Havelaar” un “EKO” kvalitātes marķējumiem:

— Saistībā ar noteikumu 31. punktu province uz jautājumu “Vai var uzskatīt, ka uz norādītajiem kvalitātes marķējumiem attiecas apzīmējums “vai ekvivalents?”” atbildēja šādi: “Ja tie ir balstīti uz līdzīgiem vai tādiem pašiem kritērijiem” (informācijas paziņojuma 11. punkts).

— Saistībā ar noteikumu 35. punktu province uz jautājumu “Vai var uzskatīt, ka uz norādītajiem kvalitātes marķējumiem attiecas apzīmējums “vai ekvivalents?”” atbildēja šādi: “Sastāvdaļas drīkst būt marķētas ar tādu kvalitātes marķējumu, kas balstīts uz tādiem pašiem kritērijiem” (informācijas paziņojuma 12. punkts).

4) Līguma slēgšanas tiesību piešķiršana

26. Atbilstoši 2008. gada 24. decembra paziņojumam publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru noslēgumā tiesības slēgt līgumu tika piešķirtas Nīderlandes uzņēmumam *Maas International B.V.*, kura juridiskā adrese ir Eindhovenā [*Eindhoven*]⁸.

B – Līguma noteikumos minētie kvalitātes marķējumi

27. Kopš 1988. gada kvalitātes marķējumu “Max Havelaar”⁹ piešķir fonds “Stichting Max Havelaar”, kas izveidots saskaņā ar Nīderlandes civiltiesībām. Produkti, kuriem piešķirts šis kvalitātes marķējums, ir iegādāti par godīgām cenām, piemērojot godīgas tirdzniecības nosacījumus, no organizācijām, kuras veido nelielas lauksaimnieku grupas no jaunattīstības valstīm. Kvalitātes marķējuma piešķiršanā tiek piemēroti četri kritēriji: minimālā cena, kas sedz izdevumus, piemaksa pie cenas pasaules tirgū, avansa maksājumi un ilgtermiņa tirdzniecības attiecības starp ražotāju un importētāju. Normas nosaka, auditu un sertifikāciju veic starptautiska jumta organizācija *Fairtrade Labelling Organization (FLO)*¹⁰, kuras juridiskā adrese ir Bonnā [*Bonn*], Vācijā.

28. Līdzīgi arī kvalitātes marķējums “EKO” ir izveidots, pamatojoties uz Nīderlandes privāttiesībām. Kopš 1985. gada to piešķir fonds “Stichting Skal”, kas izveidots saskaņā ar Nīderlandes civiltiesībām. To piešķir produktiem, kuru sastāvā ir vismaz 95 % bioloģisku sastāvdaļu. “Stichting Skal” darbojas, apspriežoties ar Nīderlandes lauksaimniecības, dabas aizsardzības un zvejniecības ministriju.

29. Gan “Max Havelaar”, gan “EKO” ir reģistrētas Iekšējā tirgus saskaņošanas birojā kā Kopienas preču zīmes.

C – Pirmstiesas process

30. Komisija šo pārkāpuma procedūru uzsāka, pamatojoties uz saņemto sūdzību. Gan 2009. gada 14. maija brīdinājuma vēstulē, gan 2009. gada 29. oktobra argumentētajā atzinumā Komisija izvirzīja galvenokārt tos pašus iebildumus, uz kuriem tagad ir balstīta arī šī prasība. Tā pārmet Nīderlandei publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras īstenošanu, pārkāpjot Direktīvas 2004/18 noteikumus.

31. Gan 2009. gada 17. augusta atbildē uz brīdinājuma vēstuli, gan 2009. gada 31. decembra rakstveida apsvērumos par Komisijas argumentēto atzinumu Nīderlande apstrīd, ka tā nebūtu izpildījusi savus pienākumus¹¹.

IV – Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā

32. Ar 2010. gada 20. jūlija procesuālo rakstu, kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 22. jūlijā, Komisija saskaņā ar LESD 258. panta 2. punktu ir cēlusi prasību pret Nīderlandi.

8 — Paziņojums par publisko iepirkumu, OV 2008, S 250-333033. lpp.

9 — Saskaņā ar Nīderlandes valdības sniegto informāciju nosaukums “Max Havelaar” ir aizgūts no Nīderlandes literatūrā slavenas grāmatas nosaukuma: *Max Havelaar of de koffieveilingen der Nederlandsche Handelsmaatschappij* (Makss Havelārs vai Nīderlandes komercsabiedrības rīkotās kafijas izsoles). Šis 1859. gadā izdotās grāmatas autors ir Multatuli [*Multatuli*] (Eduarda Dauvsa Dekera [*Eduard Douwes Dekker*] pseidonims). Tā stāsta par sociāli nelabvēlīgo situāciju saistībā ar kafijas audzēšanu kādreizējā Nīderlandes Indijā (tagad – Indonēzija) kā Nīderlandes koloniālās politikas sekām.

10 — Šajā ziņā skat. tīmekļa vietni www.fairtrade.net (pēdējo reizi skatīta 2011. gada 25. oktobrī).

11 — Tomēr savā atbildē uz brīdinājuma vēstuli Nīderlandes valdība atzina, ka Direktīvas 2004/18 2. panta, 23. panta 6. punkta un 53. panta noteikumi “nav ievēroti burtiski”. Taču atbildē uz argumentēto atzinumu šāds izteikums vairs nav atrodams.

33. Komisija lūdz Tiesu:

- 1) atzīt, ka ar to, ka līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā par kafijas automātu piegādi un apkalpošanu, kas publicēta ar Nr. 2008/S 158-213630,
 - norādīja tehniskajās specifikācijās kvalitātes marķējumus “Max Havelaar” un “EKO” vai vismaz kvalitātes marķējumus, kas ir balstīti uz līdzīgiem vai tādiem pašiem kritērijiem, kuri ir pretrunā direktīvas 23. panta 6. un 8. punktam,
 - uzņēmēju kapacitātes kontrolēšanai izmantoja kritērijus un pierādījumus par ilgtspējīgu pirktspēju un uzņēmumu sociālo atbildību, kas ir pretrunā attiecīgās direktīvas 48. panta 1. un 2. punktam, 44. panta 2. punktam, kā arī 2. pantam, un
 - noformulēja piešķiršanas nosacījumus ar norādi uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un/vai “EKO”, vai katrā ziņā uz kvalitātes marķējumiem ar tādiem pašiem kritērijiem, kas ir pretrunā attiecīgās direktīvas 53. panta 1. punktam,

Nīderlandes Karaliste nav izpildījusi iepriekš minētajos Direktīvas 2004/18/EK pantos paredzētos pienākumus;

- 2) piespriest Nīderlandes Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

34. Nīderlande savukārt lūdz Tiesu:

- 1) prasību noraidīt un
- 2) piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

35. Komisijas prasība Tiesā tika izskatīta rakstveidā un 2011. gada 26. oktobra tiesas sēdē. Dānijas Karaliste, kurai ar Tiesas priekšsēdētāja 2011. gada 11. februāra rīkojumu tika atļauts iestāties tiesvedībā Nīderlandes atbalstam, turpmākajā tiesvedībā nepiedalījās un ar 2011. gada 17. oktobra procesuālo rakstu atkal izstājās no tiesvedības.

V – Juridiskais vērtējums

36. Publiskā iepirkuma tiesībās ilgu laiku vides un sociālo mērķu ievērošana tika uzskatīta par nosodāmu, ko it īpaši skaidri atspoguļoja saukļa “publiskam iepirkumam neatbilstoši mērķi” izmantošana. Taču tostarp principā ir atzīts, ka publiska iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanā līgumslēdzējas iestādes drīkst ņemt vērā vides un sociālos aspektus¹², ko principā neapstrīd arī Komisija. Pirmkārt, tas vispārīgi izriet no tās publicētajiem apsvērumiem par šo tēmu¹³. Otrkārt, Komisija šajā lietā, it īpaši tiesas sēdē, ir skaidri atzinusi, ka līgumslēdzēja iestāde par piegādes publiskā iepirkuma līguma priekšmetu drīkst īpaši noteikt bioloģisku un godīgas tirdzniecības produktu iegādi.

12 — Šajā ziņā skat. pamatā 1988. gada 20. septembra spriedumu lietā 31/87 *Beentjes* (*Recueil*, 4635. lpp., 28.–30. punkts) un 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-513/99 *Concordia Bus Finland* (*Recueil*, I-7213. lpp., 53.–69. punkts), kā arī Direktīvas 2004/18 preambulas 1., 5., 29., 33., 44. un 46. apsvērumu.

13 — Komisijas 2001. gada 4. jūlija skaidrojošais paziņojums par Kopienu tiesību aktiem, kas attiecināmi uz publisko iepirkumu, un iespējām integrēt vides jautājumus publiskā iepirkuma jomā (COM(2001) 274, galīgā redakcija, OV C 333, 12. lpp.), Komisijas 2001. gada 15. oktobra skaidrojošais paziņojums par Kopienu tiesību aktu publisko iepirkumu jomā interpretāciju un iespējām integrēt sociālos jautājumus publiskā iepirkuma jomā (COM(2001) 566, galīgā redakcija, OV C 333, 27. lpp.), Komisijas 2008. gada 16. jūlija paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus” (COM(2008) 400, galīgā redakcija), Komisijas 2009. gada 5. maija paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Ilgtspējīgas attīstības veicināšana – godīgas tirdzniecības un nevalstisku ar tirdzniecību saistītu ilgtspējas nodrošināšanas sistēmu nozīme” (COM(2009) 215, galīgā redakcija, 10. lpp.), Komisijas 2010. gada 3. marta paziņojums “EIROPA 2020 Stratēģija gaudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei” (COM(2010) 2020, galīgā redakcija, 18. un 19. lpp.).

37. Tomēr, aplūkojot detalizēti, lielas domstarpības katrā ziņā ir jautājumā par to, ar kādiem nosacījumiem un kādā veidā līgumslēdzējas iestādes vides un sociālie priekšstati var tikt iekļauti konkrētā iepirkuma procedūrā. Komisija uzskata, ka šajā lietā ir pārkāptas Direktīvas 2004/18 prasības. Komisija apstrīd Ziemeļholandes provinces rīcību no trim aspektiem, savā prasībā veltot katram no tiem atsevišķu iebildumu. Galvenokārt tas skar konkursa dokumentos izmantoto atsauci uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO”.

38. Nīderlande neapstrīd Direktīvas 2004/18 piemērojamību strīdīgajam piegādes publiskā iepirkuma līgumam, tomēr tā nepiekrīt, ka Ziemeļholandes province būtu pārkāpusi attiecīgo direktīvu.

A – Pirmais iebildums: tehniskajās specifikācijās par piegādājamo kafiju un tēju izmantotā atsauce uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO”

39. Izvirzot pirmo iebildumu, Komisija pārmet Nīderlandei, ka tā nav ievērojusi Direktīvas 2004/18 23. panta 6. un 8. punktu, no kuriem izriet, kādā veidā līgumslēdzēja iestāde var definēt produkta raksturlielumus (tā dēvētās “tehniskās specifikācijas”).

40. Komisija ir precizējusi tiesas sēdē, ka tā Ziemeļholandes provinces lēmumu iegādāties bioloģiskus un godīgas tirdzniecības produktus¹⁴ kā tādu neuzskata par neatbilstošu Savienības tiesībām. Apgalvotais Direktīvas 2004/18 23. panta pārkāpums drīzāk ir saistīts ar to, ka, nosakot tehniskās specifikācijas piegādājamai kafijai un tējai, Ziemeļholandes province ir atsaukusies uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO” vai katrā ziņā uz kvalitātes marķējumiem, kuriem ir līdzīgi vai tādi paši kritēriji.

41. Konkrēti šis iebildums attiecas uz noteikumu 31. punktu, kurā pretendenti ar “prasību” tika paziņots, ka Ziemeļholandes province kafijas un tējas dzeršanai “izmantojot” kvalitātes marķējumus “Max Havelaar” un “EKO”. Turklāt jāņem vērā informācijas paziņojuma 11. punkts, kurā līgumslēdzēja iestāde ir precizējusi, ka tā akceptētu arī “līdzvērtīgus” kvalitātes marķējumus, “ja tie ir balstīti uz līdzīgiem vai tādiem pašiem kritērijiem”.

42. Pirmā iebilduma pirmā daļa attiecas uz kvalitātes marķējumu “EKO” (šajā ziņā skat. uzreiz 1) iedaļu), turpretim otrā daļa ir veltīta kvalitātes marķējumam “Max Havelaar” (šajā ziņā skat. tālāk 2) iedaļu).

1) Pirmā iebilduma pirmā daļa: atsauce uz kvalitātes marķējumu “EKO” saistībā ar piegādājamo kafiju un tēju (Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkts)

43. Pirmā iebilduma pirmā daļa attiecas uz kvalitātes marķējumu “EKO”, kura iekļaušanu noteikumu 31. punktā Komisija uzskata par Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta pārkāpumu.

44. Šajā ziņā ir jāpiebilst, ka līgumslēdzējas iestādes var pašas noteikt, kādu produktu tās vēlas iegādāties. Tomēr, nosakot produkta raksturlielumus, tostarp vides raksturlielumus, tām jāievēro daži Savienības tiesību noteikumi, kuriem jānodrošina attiecīgās publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras pārskatāmība, lai netiktu diskriminēti potenciālie pretendenti un netiktu radīti nepamatoti šķēršļi publiskā iepirkuma konkursa atklātībai. Direktīvas 2004/18 23. pants ir šāds noteikums.

a) Direktīvas 2004/18 23. panta piemērojamība

45. Direktīvas 2004/18 23. pantā ir ietverti sīki izstrādāti noteikumi par kārtību, kādā līgumslēdzējas iestādes līguma dokumentācijā izmanto tehniskās specifikācijas. Kā izriet no šīs direktīvas VI pielikuma 1. punkta b) apakšpunkta, ar tehnisko specifikāciju piegādes publiskā iepirkuma līguma gadījumā ir jāsaprot tāda dokumentāra specifikācija, ko nosaka saistībā ar produkta paredzētajiem raksturlielumiem. Kā tehnisko specifikāciju piemēri VI pielikuma 1. punkta b) apakšpunktā cita starpā tiek minēti ekoloģisko īpašību līmeņi, simboli, iepakojums, marķēšana un etiķetes, kā arī ražošanas procesi un metodes.

14 — Šajā ziņā skat. paziņojumā un specifikācijā sniegto iepirkuma vispārējo aprakstu (izvilkums no tā ir citēts šo secinājumu 15. un 17. punktā).

46. Šādu tehniskās specifikācijas definīciju bez grūtībām var piemērot līgumslēdzēja iestādes atsaucei uz tādu ekomarķējumu kā “EKO”, jo šis kvalitātes marķējums apzīmē noteiktu ražošanas metodi un sniedz informāciju par konkrētiem šīs kafijas un tējas vides raksturlielumiem.

47. Līdz ar to kvalitātes marķējuma “EKO” izmantošana Ziemeļholandes provinces noteikumos ir jāvērtē, pamatojoties uz Direktīvas 2004/18 23. pantu.

b) Vispārēja atsauces uz ekomarķējumiem aizlieguma neesamība, nosakot produkta vides raksturlielumus

48. Atbilstoši Direktīvas 2004/18 23. panta 3. punkta b) apakšpunktam līgumslēdzēja iestāde attiecībā uz piegādājamo produktu var paredzēt vides raksturlielumus, kas izpaužas kā darbības rezultāti vai funkcionālas prasības. Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 23. panta 6. un 8. punktu tā šim mērķim var izmantot sīki izstrādātās specifikācijas vai, vajadzības gadījumā, to daļas, kas paredzētas Eiropas vai (daudz)valstu ekomarķējumam vai citam ekomarķējumam.

49. Šķiet, ka Komisija šo normu interpretē tādējādi, ka līgumslēdzēja iestāde, raksturojot savas prasības, ko tā izvirza potenciāliem pretendentiem, drīkst atsaukties tikai uz konkrētām specifikācijām, tā teikt, uz “sīkdrukā” norādītiem noteikumiem, turpretim tai ir aizliegts tieši atsaukties uz ekomarķējumiem.

50. Tomēr pretēji Komisijas uzskatam šāds kategorisks aizliegums izmantot ekomarķējumus nedz izriet no Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta formulējuma, nedz arī to attaisno šā noteikuma mērķis un kopsakars, kurā tas ir ietverts.

51. Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punktā gan tiek uzsvērtas “sīki izstrādātās specifikācijas”, kuras līgumslēdzējai iestādei jāizmanto, lai sniegtu produktu vides raksturlielumu aprakstu.

52. Tomēr tas obligāti nenozīmē, ka līgumslēdzējai iestādei līguma dokumentācijā būtu atsevišķi jānorāda visas specifikācijas, kas piemīt konkrētam ekomarķējumam. Gluži pretēji, līguma dokumentācijā līgumslēdzēja iestāde, vienkārši atsaucoties uz ekomarķējumiem, var vispārīgi norādīt uz visām specifikācijām, uz kurām ir balstīti attiecīgie kvalitātes marķējumi. Šādā nozīmē ir jāsaprot, ka Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkts ļauj līgumslēdzējai iestādei vides raksturlielumu aprakstam izmantot “sīki izstrādātās specifikācijas”, kas “paredzētas [...] ekomarķējumam”.

53. No tiesību normas skaidrā formulējuma izriet, ka šāda vispārēja atsauce ir atļauta ne tikai saistībā ar “Eiropas” ekomarķējumiem, piemēram, tā dēvēto “ES ekomarķējumu” Regulas (EK) Nr. 1980/2000¹⁵ vai Regulas (EK) Nr. 66/2010¹⁶ izpratnē, bet arī saistībā ar “valstu”, “daudzvalstu” un “citiem” ekomarķējumiem, ja tie atbilst kritērijiem, kas izvirzīti Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta četros ievilkumos¹⁷.

54. Turklāt pretēji Komisijas viedoklim vispārējā atsauce uz visām specifikācijām, uz kurām ir balstīts attiecīgais ekomarķējums, parasti visādā ziņā ir saderīga ar pārskatāmības principu, kas ir viens no Eiropas publiskā iepirkuma tiesību pamatprincipiem¹⁸.

55. Proti, pārskatāmības princips prasa tikai to, lai tehniskās specifikācijas dotu pretendentiem *vienādas piekļuves* iespēju (Direktīvas 2004/18 23. panta 2. punkts) un piegādājamā produkta vides raksturlielumi būtu pietiekami precīzi, lai pretendenti *varētu noteikt līguma priekšmetu* (Direktīvas 2004/18 23. panta 3. punkta b) apakšpunkts)¹⁹.

15 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regula (EK) Nr. 1980/2000 par pārskatīto Kopienas ekoetiķetes piešķiršanas programmu (OV L 237, 1. lpp.).

16 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 66/2010 par ES ekomarķējumu (OV 2010, L 27, 1. lpp.). No 2010. gada 19. februāra ar šo regulu tika atcelta Regula Nr. 1980/2000.

17 — Šajā ziņā skat. Komisijas skaidrojumu par grozījumu Nr. 45 grozītajā priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (COM(2002) 236, galīgā redakcija, OV C 203 E, 210., 215. lpp., labā aile). Uz Tiesas uzdoto jautājumu tiesas sēdē lietas dalībnieku vidū šajā ziņā valdīja vienprātība.

18 — Direktīvas 2004/18 2. pants un preambulas otrais apsvērumš.

19 — Skat. arī Direktīvas 2004/18 preambulas 29. apsvēruma pēdējo teikumu; tādā pašā nozīmē skat. 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-496/99 P Komisija/CAS *Succhi di Frutta* (*Recueil*, I-3801. lpp., 111. punkts).

56. Šim nolūkam parasti pilnībā pietiek ar vispārēju atsauci uz specifikācijām, uz kurām ir balstīts attiecīgais ekomarķējums, jo no samērā labi informēta un ierasti rūpīga pretendenta²⁰ katrā ziņā var sagaidīt, ka tam ir zināmi attiecīgajā tirgū izmantojamie ekomarķējumi vai arī tas katrā ziņā uzzinās par tiem piemītošajiem kritērijiem iestādēs, kas sertificē šādus kvalitātes marķējumus.

57. Turklāt, izvirzot prasības līgumslēdzējai iestādei, nedrīkst ņemt vērā ar to saistīto administratīvo slogu. Tam vienmēr jābūt līdzsvarā ar publiskā iepirkuma tiesībās izvirzītajiem mērķiem. Ja no samērā labi informēta pretendenta viedokļa attiecīgā produkta vides raksturlielumus var pietiekami precīzi aprakstīt tikai ar vispārēju atsauci uz specifikācijām, kas ir attiecīgā ekomarķējuma pamatā, tad prasība līgumslēdzējai iestādei konkrēti norādīt visas šīs specifikācijas tomēr būtu pārmērīgi formāla.

58. Apliecinājumu tam, ka principā nav aizliegts tieši atsaukties uz ekomarķējumiem, turklāt var gūt, arī aplūkojot Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta pēdējo daļu. Tajā līgumslēdzējām iestādēm skaidri ir atļauts prezumēt, ka produkcija un pakalpojumi ar ekomarķējumu tiek uzskatīti par atbilstošiem tehniskajām specifikācijām, kas paredzētas līguma dokumentos. Šī tiesību norma būtu bezjēdzīga, ja līgumslēdzējai iestādei būtu atļauts tikai konkrēti nosaukt atsevišķas specifikācijas, bet nebūtu atļauts atsaukties uz atbilstošo ekomarķējumu.

59. Tādējādi fakts, ka šajā lietā Ziemeļholandes province līguma dokumentācijā ir atsaukusies uz attiecīgu ekomarķējumu, detalizēti neminot tam pamatā esošās tehniskās specifikācijas, pats par sevi vēl nav Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta pārkāpums.

c) Aizliegums obligāti paredzēt konkrētu kvalitātes marķējumu

60. Tomēr vēl jāizvērtē, vai Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta pārkāpumu nenosaka tas, kādā veidā Ziemeļholandes province šajā lietā noteikumu 31. punktā ir atsaukusies uz kvalitātes marķējumu "EKO".

61. Šajā jautājumā lietas dalībnieki interpretē faktus atšķirīgi. Komisija uzskata, ka kvalitātes marķējums "EKO" bija obligāta prasība piegādājamai kafijai un tējai, bet Nīderlande pauž viedokli, ka Ziemeļholandes province tikai esot gribējusi pasūtīt bioloģiski ražotu kafiju un tēju un noteikumos izmantotā atsauce uz kvalitātes marķējumu "EKO" esot bijusi tikai kā piemērs, lai izskaidrotu šim produktam izvirzītās prasības.

62. Pārliecinošāki argumenti ir Komisijas viedoklim.

63. Ziemeļholandes province gan sava projekta paziņojumā *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, gan specifikācijā patiešām ir uzsvērusi savu vēlmi kafijas automātos intensīvāk izmantot bioloģiskus un godīgas tirdzniecības produktus. Tomēr tā noteikumu ailē "Prasības" norādīja, ka province "lietojot" kafiju un tēju ar kvalitātes marķējumu "EKO". Vienlaicīgi tā "prasības" jēdzienu definēja tā, ka tie ir obligātie nosacījumi, kuriem jābūt izpildītiem, lai pretendents netiktu izslēgts no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras²¹.

64. Potenciālie pretendenti, kuru izpratnei, iepazīstoties ar konkursa noteikumiem, ir galvenā nozīme²², to visu varēja saprast tikai tādējādi, ka no tiem tiek prasīts piegādāt kafiju un tēju ar kvalitātes marķējumu "EKO" un, ja to produktiem nebūs tieši šāds kvalitātes marķējums, tie tiks izslēgti no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras.

20 — Par samērā labi informētu un ierasti rūpīgu pretendentu kritēriju skat. 2003. gada 4. decembra spriedumu lietā C-448/01 *EVN* un *Wienstrom* (*Recueil*, I-14527. lpp., 57. punkts) un spriedumu lietā Komisija/*CAS Succhi di Frutta* (minēts 19. zemsvītras piezīmē, 111. punkts).

21 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 20. punktu.

22 — Šajā ziņā — saistībā ar būvdarbu publiskā iepirkuma līguma vērtības noteikšanu — skat. 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-220/05 *Auroux* u.c. (Krājums, I-385. lpp., 53. punkts).

65. Šāda prasība ir pretrunā nediskriminācijas principam un publiskā iepirkuma konkursa atklātības principam (Direktīvas 2004/18 23. panta 2. punkts, skatot to kopā ar 2. pantu), kuri ir jāievēro arī saistībā ar Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punktu. Proti, pirmkārt, neizdevīgākā situācijā tiek nostādīti tie uzņēmumi, it īpaši uzņēmumi no citām dalībvalstīm, kuru kafija un tēja ir marķēta ar citu kvalitātes marķējumu nekā Nīderlandē plaši izmantotais kvalitātes marķējums “EKO”. Otrkārt, ar mazāk labvēlīgu attieksmi saskaras uzņēmumi, kuru sortimentā ir bioloģiski ražota kafija un tēja bez kvalitātes marķējuma.

66. Lidz ar to Ziemeļholandes province, nosakot piegādājamo produktu vides raksturlielumus, ir izvirzījusi augstākas prasības, nekā to pieļauj Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkts, skatot to kopā ar 3. panta b) punktu. Tā nav tikai vispārīgi atsaukusies uz “sīki izstrādātām specifikācijām”, kas paredzētas kvalitātes marķējumam “EKO” (23. panta 6. punkta pirmā daļa), un tā nav arī tikai prezumējusi, ka produkti ar kvalitātes marķējumu “EKO” tiek uzskatīti par atbilstošiem konkursa noteikumiem (23. panta 6. punkta pēdējā daļa). Gluži pretēji, tā saistošā veidā ir noteikusi kvalitātes marķējumu “EKO” kā tādu, tāpēc piegādāt drīkstēja tikai kafiju un tēju, kas ir marķētas ar šo īpašo kvalitātes marķējumu, izslēdzot visas pārējās kafijas un tējas.

67. Šajā situācijā neko nemaina arī fakts, ka līgumslēdzēja iestāde vēlāk, atbildot uz tai uzdotiem jautājumiem, savā informācijas paziņojumā attiecībā uz abiem kafijai un tējai izmantotajiem kvalitātes marķējumiem pieļāva piebildi “vai ekvivalents”.

68. Principā gan nav nekādu šaubu par piebildes “vai ekvivalents” izmantošanu. Galu galā Savienības likumdevējs to ir pats skaidri paredzējis citā kontekstā (skat. Direktīvas 2004/18 23. panta 3. punkta a) apakšpunkta pēdējo teikumu, kā arī 8. punktu). Pretēji Komisijas viedoklim it īpaši piebildi “vai ekvivalents” nevar noraidīt, norādot uz tiesisko nedrošību, kas it kā izriet no tās. No publiskā iepirkuma rakstura izriet, ka līgumslēdzējai iestādei ir jāvērtē tai iesniegto piedāvājumu saderība ar līguma noteikumiem un vajadzības gadījumā jāveic līdzvērtīguma novērtējums²³.

69. Tomēr, kā pamatoti norāda Komisija, šajā lietā precizējums “vai ekvivalents” informācijas paziņojumā tika sniegts tikai vairākas nedēļas pēc specifikācijas izsniegšanas ieinteresētajām personām. Šādos apstākļos nevar izslēgt, ka pa šo laiku specifikācijā izmantoto stingro formulējumu dēļ, kas norādīja uz kvalitātes marķējuma “EKO” obligātu noteikšanu bez līdzvērtības novērtējuma veikšanas, viens vai otrs potenciālais pretendents atteicās no domas iesniegt savu piedāvājumu.

70. Nīderlande iebilst, ka Ziemeļholandes province informācijas paziņojumu ar tajā ietvertu precizējumu “vai ekvivalents” ir publicējusi Direktīvas 2004/18 39. panta 2. punktā paredzētajā termiņā, t.i., ne vēlāk kā sešas dienas pirms piedāvājumu saņemšanai noteiktā termiņa beigām.

71. Taču šis iebildums ir nepamatots. Sešu dienu termiņš saskaņā ar Direktīvas 2004/18 39. panta 2. punktu ir piemērojams tikai “papildu informācijai par specifikācijām un apliecināšiem dokumentiem”, ko līgumslēdzēja iestāde sniedz potenciālajiem pretendentiem pēc to pieprasījuma. Šāda papildu informācija gan var precizēt noteiktus jautājumus un sniegt trūkstošo informāciju, tomēr šādā veidā nevar novērst principiālus juridiskus trūkumus konkursa noteikumos, jo konkursa dokumentiem ir jāatbilst visām juridiskajām prasībām jau no brīža, kad tie tiek nodoti potenciālo pretendentu rīcībā, un tajos nevar dažas dienas pirms piedāvājumu saņemšanas beigu termiņa veikt būtiskus uzlabojumus.

d) Starpsecinājums

72. Tādējādi kopumā jāatzīst, ka Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkts ir pārkāpts, jo Ziemeļholandes province piegādājamai kafijai un tējai saistošā veidā ir paredzējusi konkrētu ekomarķējumu – kvalitātes marķējumu “EKO”. Lidz ar to Komisijas pirmā iebilduma pirmā daļa ir pamatota.

23 — Šajā ziņā skat. arī Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta pēdējo teikuma daļu, kā arī preambulas 29. apsvērumu (it īpaši tā piekto teikumu).

2) Pirmā iebilduma otrā daļa: atsauce uz “Max Havelaar” kvalitātes marķējumu piegādājamaī kafijai un tējai (Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkts)

73. Komisijas pirmā iebilduma otrā daļa ir veltīta kvalitātes marķējumam “Max Havelaar”, kura izmantošanu noteikumu 31. punktā, ko vēlāk papildināja informācijas paziņojuma 11. punkts, Komisija uzskata par Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkta pārkāpumu.

a) Par Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkta piemērojamību

74. Vispirms jānoskaidro, vai Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punktu vispār var piemērot tādiem lietas apstākļiem kā šajā lietā.

75. Šķiet, ka Komisija uz šo jautājumu vēlas atbildēt apstiprinoši jau tādēļ vien, ka Nīderlande tiesvedības gaitā ir izteikusi savus apsvērumus par Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkta saturu. Tomēr Komisija šajā ziņā neņem vērā, ka Nīderlande savus apsvērumus par 23. panta 8. punktu ir sniegusi tikai pakārtoti un turpina kaismīgi apstrīdēt tā piemērojamību kvalitātes marķējumam “Max Havelaar”. Pat tādā gadījumā, ja Nīderlande bez iebildumiem piekristu diskutēt par 23. panta 8. punktu, Tiesas kompetencē tomēr būtu izvērtēt, vai šis noteikums ir vai nav piemērojams. Tas tādēļ, ka tikai Tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv vai nepastāv inkriminētā pienākumu neizpilde, pat ja tā netiek vai arī vairs netiek apstrīdēta²⁴. Līdz ar to Tiesa, visu redzot un saprotot, nevar piemērot neatbilstošu tiesisku regulējumu, lai arī lietas dalībnieki būtu vienisprātis par tā piemērojamību²⁵. Kā precīzi ir formulējis ģenerālvokāts Ležē [Léger], tiesai nav pasīva loma un to nevar ierobežot, padarot tikai par “lietas dalībnieku ruporu”²⁶.

76. Strīdigais Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkts – tāpat kā visas iepriekšējās šā noteikuma daļas – attiecas uz tehniskām specifikācijām, ar kurām līgumslēdzēja iestāde raksturo līguma priekšmetu. Tātad ir jāizvērtē, vai Ziemeļholandes province, atsaucoties uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar”, ir noteikusi tehnisku specifikāciju piegādājamaī kafijai un tējai.

77. Kā jau iepriekš minēts, tehniskā specifikācija Direktīvas 2004/18 izpratnē saskaņā ar tās VI pielikuma 1. punkta b) apakšpunktu ir dokumentāra specifikācija, ko nosaka saistībā ar produkcijas paredzētajiem raksturlielumiem. Tātad tai jābūt informācijai, ar kuru tiek raksturotas produkta īpašības. Šādam vērtējumam apstiprinājumu var rast, aplūkojot Direktīvas 2004/18 VI pielikuma 1. punkta b) apakšpunktā minēto uzskaitījumu – visi tajā minētie tehnisko specifikāciju piemēri attiecas uz pašu produktu, tā izgatavošanu, iepakojumu un darbības rezultātu.

78. Turpretim kvalitātes marķējums “Max Havelaar” attiecas nevis uz produkta īpašībām, bet gan uz tirdzniecības nosacījumiem, kādi tiek paredzēti lauksaimniecības produktu ražotājiem jaunattīstības valstīs. Attiecīgais kvalitātes marķējums nesniedz informāciju par to, kā produkts ir izstrādāts, bet gan par to, vai produkts ir tirgots godīgi, it īpaši ņemot vērā attiecīgajiem lauksaimniekiem maksātās cenas un paredzētos tirdzniecības nosacījumus.

79. Ja to attiecina uz šo lietu, tas nozīmē, ka kvalitātes marķējums “Max Havelaar” nesniedz nekādu informāciju par piegādājamās kafijas vai tējas īpašībām un izgatavošanas veidu, piemēram, par tās garšu, kofeīna saturu un pesticīdu izmantošanu, bet gan tikai ļauj izdarīt secinājumus, kādos apstākļos attiecīgie ražotāji šo kafiju un tēju ir ieguvuši. Kā pamatoti ir norādījuši abi lietas dalībnieki, tā ir potenciālo pretendentu iepirkuma stratēģija.

24 — 1993. gada 22. jūnija spriedums lietā C-243/89 Komisija/Dānija (*Recueil*, I-3353. lpp., 30. punkts) un 2009. gada 6. oktobra spriedums lietā C-438/07 Komisija/Zviedrija (Krājums, I-9517. lpp., 53. punkts).

25 — Šādā nozīmē 2004. gada 27. septembra Tiesas rikožums lietā C-470/02 P *UER/M6* u.c. (Krājumā nav publicēts, 69. punkts) un 2010. gada 21. septembra spriedums apvienotajās lietās C-514/07 P, C-528/07 P un C-532/07 P *Zviedrija/API* un Komisija (Krājums, I-8533. lpp., 65. punkts).

26 — Ģenerālvokāta Ležē [Léger] 1998. gada 2. aprīļa secinājumi lietā C-252/96 P *Parlaments/Gutiérrez de Quijano y Lloréns* (1998. gada 19. novembra spriedums, *Recueil*, I-7421. lpp., 36. punkts).

80. Tādējādi līgumslēdzēja iestāde, atsaucoties uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar”, ir nevis noteikusi tehniskās specifikācijas Direktīvas 2004/18 izpratnē, bet gan drīzāk ir iekļāvusi iepirkuma procedūrā sociāla rakstura apsvērumus.

81. No iepriekš minētā izriet, ka Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkts nav piemērojams šajā lietā. Turpinājumā²⁷ es paskaidrošu, ka līgumslēdzējas iestādes atsauci uz tādu godīgas tirdzniecības marķējumu kā “Max Havelaar” būtu bijis pareizi vērtēt, pamatojoties uz Direktīvas 2004/18 26. pantu.

82. Līdz ar to Komisijas pirmā iebilduma otrā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

83. Pretēji tam, kā, šķiet, uzskata Komisija, tās iebildumu, kas balstīts uz Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punktu, nevar vienkārši tāpat transformēt par iebildumu atbilstoši šīs pašas direktīvas 26. pantam, jo saskaņā ar pastāvīgo judikatūru²⁸ pārkāpuma procedūras priekšmets tiek noteikts pirmstiesas procedūrā. Komisija tiesvedībā nedrīkst novirzīties no lietas priekšmeta. Tātad, ja Komisija pirmstiesas procedūrā ir cēlusi iebildumu par Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkta pārkāpumu, tad turpmākā tiesvedībā nevar tikt atzīts Direktīvas 2004/18 26. panta pārkāpums. Turklāt šāda iebilduma [izvirzīšanu] nepieļauj arī Tiesas Reglamenta 42. panta 2. punkts, jo iebildums tika izvirzīts tikai Komisijas replikas rakstā, kurā nebija norādīti nopietni iemesli šāda nokavējuma pamatojumam.

b) Pakārtoti: par atsauces uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” saderību ar Direktīvu 2004/18

84. Pilnīgas skaidrības labad es īsumā pakārtoti pievērsīšos jautājumam, vai Ziemeļholandes provinces atsauce uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” bija saderīga ar Direktīvu 2004/18.

i) Piemērojamais noteikums: Direktīvas 2004/18 26. pants

85. Kā pamatoti norādījusi Nīderlande, līgumslēdzējas iestādes atsauces uz godīgas tirdzniecības marķējumu ir jāvērtē, nevis pamatojoties uz Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punktu, bet gan uz tās 26. pantu. Saskaņā ar pēdējo noteikumu līgumslēdzējas iestādes var “paredzēt īpašus nosacījumus attiecībā uz līgumsaistību izpildi”, kas “konkrēti var skart sociālos un vides jautājumus”.

86. Daļa no piegādes publiskā iepirkuma līguma izpildes it īpaši ir līgumslēdzējai iestādei piegādājamo produktu iegāde, kas jāveic līgumslēdzējam komersantam. Tas, vai tāds produkts kā tēja vai kafija, kas jāpiegādā līgumslēdzējai iestādei, ir iegādāts godīgā tirdzniecībā, ir jautājums par līgumslēdzēja komersanta iepirkuma stratēģiju, kas veidota, ievērojot sociālos apsvērumus.

87. Tātad patiesībā Ziemeļholandes province, atsaucoties uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar”, strīdīgā piegādes publiskā iepirkuma līguma izpildei ir izvirzījusi sociāli motivētu nosacījumu Direktīvas 2004/18 26. panta izpratnē, lai gan province pati uzskatīja, ka tās līguma dokumentācijā šādi nosacījumi nav bijuši iekļauti²⁹.

ii) Atsauces uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” vērtējums, pamatojoties uz Direktīvas 2004/18 26. pantu

88. Pēc būtības ir jāpiekrīt Komisijai, ka Direktīvas 2004/18 26. pants neļauj līgumslēdzējai iestādei neierobežoti ietekmēt nākamā līgumslēdzēja komersanta iepirkuma stratēģiju. Tās dotām norādēm attiecībā uz šo iepirkuma stratēģiju ir konkrēti jāattiecas uz piegādes publiskā iepirkuma līguma priekšmetu³⁰, un tās nedrīkst, piemēram, vispārīgi skart līgumslēdzēja komersanta iepirkuma stratēģiju.

27 — Skat. tālāk šo secinājumu 85.–87. punktu.

28 — Skat. starp daudziem spriedumiem 2007. gada 15. februāra spriedumu lietā C-34/04 Komisija/Nīderlande (Krājums, I-1387. lpp., 49. punkts) un 2010. gada 15. jūnija spriedumu lietā C-211/08 Komisija/Spānija (Krājums, I-5267. lpp., 33. punkts).

29 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 16. punktu.

30 — Šādā nozīmē – kaut arī saistībā ar piešķiršanas kritērijiem no vides aspekta – spriedums lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 59. punkta pēdējais teikums un 64. punkts) un spriedums lietā *EVN un Wienstrom* (minēts 20. zemsvītras piezīmē, 66. punkts).

Tātad līgumslēdzēja iestāde nedrīkst prasīt, lai potenciālajiem pretendentiem to sortimentā būtu vienīgi godīgas tirdzniecības produkti, tā drīkst tikai prasīt, lai konkrēti produkti, kas tai tiks piegādāti publiskā iepirkumā, būtu godīgas tirdzniecības produkti. Ziemeļholandes province šajā lietā neko citu arī nav noteikusi.

89. Līdzīgi jautājumā par pārskatāmības principu, kas jāievēro saistībā ar Direktīvas 2004/18 26. pantu³¹, principiālas šaubas nerada tas, ka līgumslēdzēja iestāde nolūkā izskaidrot tās izvirzītos līguma izpildes sociālos nosacījumus atsaucas uz godīgas tirdzniecības marķējumu, vienlaicīgi nesniedzot detalizēti izstrādātu kritēriju sarakstu, kas ir šā kvalitātes marķējuma pamatā. Jo, kā jau ir minēts iepriekš saistībā ar ekomarķējumiem³², no samērā labi informēta un ierasti rūpīga pretendenta katrā ziņā var sagaidīt, ka tam ir zināmi attiecīgajā tirgū izmantojamie godīgas tirdzniecības marķējumi vai arī tas katrā ziņā uzzinās par tiem piemītošajiem kritērijiem iestādēs, kas sertificē šādus marķējumus.

90. Ja attiecīgajiem uzņēmumiem tiek atļauts pierādīt līgumslēdzējas iestādes izvirzīto sociālo nosacījumu izpildi, atsaucoties uz godīgas tirdzniecības marķējumu, tas var pat būtiski atvieglot publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras īstenošanu, kā arī vēlāku līguma izpildi. Šādā veidā līdz minimumam tiek samazināti gan līgumslēdzējas iestādes, gan potenciālo pretendentu un nākamā līgumslēdzēja komersanta administratīvie izdevumi.

91. Pretēji Komisijas paskaidrojumiem tiesas sēdē, no līgumslēdzējas iestādes vispār nevar prasīt, lai tā konkursa noteikumos atspoguļotu savus priekšstatus par godīgas tirdzniecības koncepciju. Šajā ziņā vairumam iestāžu vienalga varētu nebūt vajadzīgās kompetences. Turklāt līgumslēdzēju iestāžu atšķirīgie priekšstati par to, kas veido godīgu tirdzniecību (piemēram, par cenu līmeni, par atbilstīgu piegādes attiecību ilgumu starp tirgotāju un ražotāju jaunattīstības zemēs, par veidu, kādā par produkciju tiek veikti avansa maksājumi un šo maksājumu apjomu³³), slēptu nopietnus tirgus sadrumstalotības draudus. Tādēļ gan potenciālo pretendentu, gan līgumslēdzēju iestāžu interesēs ir atļaut piegādes publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā atsaukties uz godīgas tirdzniecības marķējumu.

92. Tomēr saskaņā ar Direktīvas 2004/18 26. pantu līgumslēdzējas iestādes izvirzītiem sociālajiem līguma izpildes nosacījumiem ir jābūt saderīgiem ar Savienības tiesībām. Tas it īpaši nozīmē, ka nedrīkst notikt nekāda tieša vai netieša diskriminācija³⁴.

93. Šajā lietā šī pēdējā prasība nav ievērota, jo Ziemeļholandes province kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” nav izmantojusi tikai, lai izskaidrotu tās sociālos priekšstatus par godīgu tirdzniecību. Tā arī nav aprobežojusies tikai ar prezumēšanu, ka produkti ar kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” atbilst tās izvirzītām sociālām līguma izpildes prasībām. Gluži pretēji, tā ir saistošā veidā noteikusi kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” kā tādu, kas nozīmē, ka piegādāt drīkst tikai kafiju un tēju, kas ir marķētas ar šo īpašo kvalitātes marķējumu, izslēdzot visas pārējās kafijas un tējas³⁵.

94. Tādējādi Ziemeļholandes province, pirmkārt, neizdevīgākā situācijā ir nostādījusi uzņēmumus, it īpaši no citām dalībvalstīm, kuru kafija un tēja ir marķēta ar citu kvalitātes marķējumu, nevis pirmām kārtām ar Nīderlandē un Beļģijā plaši izmantoto kvalitātes marķējumu “Max Havelaar”. Otrkārt, tai ir mazāk labvēlīga attieksme pret uzņēmumiem, kuru sortimentā ir godīgas tirdzniecības kafija un tēja, bet tām nav kvalitātes marķējuma³⁶.

31 — Skat. Direktīvas 2004/18 2. pantu, kā arī preambulas 2. un 33. apsvērumu.

32 — Skat. iepriekš šo secinājumu 56. punktu.

33 — Turklāt dažādiem produktiem un dažādās ražotājvalstīs var ļoti atšķirties tirdzniecības nosacījumu atbilstīgums. Sertifikācijas iestādes, kas piešķir godīgas tirdzniecības marķējumus, šaubu gadījumā to var novērtēt labāk un objektīvāk nekā piegādātājs vai līgumslēdzēja iestāde.

34 — Direktīvas 2004/18 preambulas 29. apsvēruma; tādā pašā nozīmē spriedums lietā *Beentjes* (minēts 12. zemesvitrās piezīmē, 30. punkts).

35 — Šajā ziņā skat. arī iepriekš šo secinājumu 66. punktu par kvalitātes marķējumu “EKO”.

36 — Šajā ziņā skat. arī iepriekš šo secinājumu 65. punktu par kvalitātes marķējumu “EKO”.

95. No visa iepriekš minētā var secināt, ka Ziemeļholandes provinces ricība, piegādājamai kafijai un tējai saistošā veidā nosakot godīgas tirdzniecības marķējumu, proti, “Max Havelaar”, nebija saderīga ar Direktīvas 2004/18 26. pantu.

96. Kā jau iepriekš minēts³⁷, šo vērtējumu neietekmē arī precizējums, ko līgumslēdzēja iestāde vēlāk ir sniegusi informācijas paziņojuma 11. punktā, atbilstoši kuram atsauce uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” ir lasāma ar piebildi “vai ekvivalents”.

97. Vēl ir jāpiebilst, ka tie paši apsvērumi, kas iepriekš minēti saistībā ar Direktīvas 2004/18 26. punktu, ir piemērojami arī attiecīgās direktīvas 23. panta 8. punktam, ja gadījumā Tiesa pretēji manis iepriekš norādītajam³⁸ uzskatīs pēdējo minēto noteikumu par piemērojamu.

3) Kopsavilkums par pirmo iebildumu

98. Komisijas pirmais iebildums ir tikai daļēji pamatots. Iebildums ir jāapmierina, ciktāl ar to tiek apgalvots Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punkta pārkāpums, turpretim iebildums ir jānoraida daļā, kas ir balstīta uz direktīvas 23. panta 8. punkta pārkāpumu.

B – Trešais iebildums: piešķiršanas kritērijos izmantotā atsauce uz kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO” saistībā ar piegādājamām sastāvdaļām

99. Komisijas trešo iebildumu tā ciešā tematiskā kopsakara ar pirmo iebildumu dēļ būtu lietderīgi izvērtēt uzreiz pēc pirmā iebilduma izvērtēšanas. Trešā iebilduma priekšmets ir apgalvojums, ka ir pārkāpts Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkts, no kura izriet, kādus līguma piešķiršanas kritērijus līgumslēdzēja iestāde drīkst izmantot, piešķirot līguma slēgšanas tiesības. Šis noteikums esot pārkāpts tādējādi, ka Ziemeļholandes province, formulējot savus līguma piešķiršanas kritērijus, ir atsaukusies uz kvalitātes marķējumu “Max Havelaar” un/vai “EKO”, katrā ziņā – uz kvalitātes marķējumu ar tādiem pašiem kritērijiem.

100. Šis iebildums konkrēti attiecas uz noteikumu 35. punktu, kurā pretendentiem tiek paziņota Ziemeļholandes provinces “vēlme”, lai piegādātās “sastāvdaļas” (proti, cukurs, piena pulveris un kakao) “pēc iespējas” atbilstu kvalitātes marķējumam “Max Havelaar” un/vai “EKO”. Par šīs “vēlmes” izpildi iepirkuma procedūrā varēja saņemt pat 15 punktus. Turklāt informācijas paziņojuma 12. punktā līgumslēdzēja iestāde precizēja, ka tā akceptētu arī “līdzvērtīgus” kvalitātes marķējumus, tomēr piebilstot, ka sastāvdaļas var būt ar kvalitātes marķējumiem, kas ir balstīti uz tiem pašiem kritērijiem kā kvalitātes marķējumi “EKO” un “Max Havelaar”.

1) Sākotnējās piezīmes

101. Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir piemērojams, ja līgumslēdzēja iestāde, kā tas ir šajā lietā, ir nolēmusi piešķirt līguma slēgšanas tiesības ekonomiski visizdevīgākajam piedāvājumam³⁹. Kā skaidri izriet no attiecīgā noteikuma formulējuma un it īpaši no izteiciena “piemēram” izmantošanas, Direktīvā 2004/18 nav paredzēts galīgs to kritēriju uzskaitījums, atbilstoši kuriem ir noskaidrojams ekonomiski visizdevīgākais piedāvājums⁴⁰.

37 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 67. punktu.

38 — Skat. iepriekš šo secinājumu 74.–81. punktu.

39 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 16. punktu.

40 — Šādā nozīmē par Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkta agrākajiem regulējumiem spriedums lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 54. punkts), 2001. gada 18. oktobra spriedums lietā *C-19/00 SIAC Construction (Recueil, I-7725. lpp., 35. punkts)*, 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā *C-315/01 GAT (Recueil, I-6351. lpp., 63. punkts)* un 2008. gada 24. janvāra spriedums lietā *C-532/06 Lianakis u.c. (Krājums, I-251. lpp., 29. punkts)*.

102. Tiem nav obligāti jābūt vienīgi saimnieciska rakstura kritērijiem. Proti, līgumslēdzējai iestādei sagatavota piedāvājuma vērtību var ietekmēt arī faktori, kas pārsniedz vienīgi ekonomiskas dabas apsvērumus. Par to liecina jau Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējums, atbilstoši kuram ekonomiski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanā nozīme var būt arī estētiskām un funkcionālām īpašībām, kā arī vides raksturlielumiem⁴¹.

103. Ņemot vērā iepriekš minēto, nekas neliedz līgumslēdzējai iestādei ekonomiski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanā ņemt vērā arī vides un sociālos aspektus⁴².

104. Tomēr šis secinājums nenozīmē, ka līgumslēdzēja iestāde var ņemt vērā jebkuru minētā rakstura kritēriju. Gluži pretēji, saskaņā ar judikatūru vērā var ņemt tikai kritērijus, kas faktiski palīdz noskaidrot ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu⁴³.

105. Šajā jautājumā līgumslēdzējai iestādei nav pilnīgas izvēles brīvības⁴⁴. Proti, kā izriet no Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējuma, tās izvirzītiem kritērijiem jābūt saistītiem ar konkrētā līguma priekšmetu⁴⁵. Tiem jābūt tādiem, kas var palīdzēt noskaidrot visizdevīgāko piedāvājumu⁴⁶. Turklāt tiem jābūt objektīviem kritērijiem, kas nodrošina pārskatāmības, nediskriminācijas un vienlīdzīgas attieksmes principu ievērošanu un kas garantē, ka pretendentes novērtē faktiskas konkurences apstākļos⁴⁷.

106. Komisija uzskata, ka šajā lietā attiecīgie principi ir pārķāpti divējādi. Pirmkārt, kvalitātes marķējumiem “Max Havelaar” un “EKO” neesot nekādas saistības ar līguma priekšmetu (šajā ziņā skat. tālāk 2) iedaļu). Otrkārt, Ziemeļholandes province abus kvalitātes marķējumus esot padarījusi par piešķiršanas kritērijiem tā vietā, lai tikai ņemtu vērā ar tiem saistītās materiālās prasības (šajā ziņā skat. tālāk 3) iedaļu). Turpinājumā tuvāk ir jāanalizē šie abi Komisijas minētie argumenti.

2) Trešā iebilduma pirmais arguments: iespējams, neesošā saikne starp līguma priekšmetu un abiem kvalitātes marķējumiem

107. Komisija vispirms apgalvo, ka līguma priekšmets un abi Ziemeļholandes provinces izvēlētie kvalitātes marķējumi “EKO” un “Max Havelaar” nekādi neesot saistīti, jo attiecīgie marķējumi attiecoties tikai uz potenciālo pretendentu vispārējo iepirkuma stratēģiju.

108. Šie argumenti nav pārliecinoši un turklāt ir pretrunā Komisijas pašas teiktajam pirmā iebilduma kontekstā⁴⁸. Pretēji Komisijas viedoklim abi attiecīgie kvalitātes marķējumi ir pietiekami cieši saistīti ar līguma priekšmetu.

41 — Šādā ziņā spriedums lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 55. punkts).

42 — Skat. arī Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvēruma ceturto daļu.

43 — Spriedumi lietā *Beentjes* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 19. punkts), lietā *SIAC Construction* (minēts 39. zemsvītras piezīmē, 36. punkts), lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 59. punkts), lietā *GAT* (minēts 39. zemsvītras piezīmē, 64. punkts) un lietā *Lianakis* u.c. (minēts 39. zemsvītras piezīmē, 29. un 30. punkts).

44 — Spriedumi lietā *Beentjes* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 26. punkts), lietā *SIAC Construction* (minēts 39. zemsvītras piezīmē, 37. punkts), lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 61. un 64. punkts) un 2005. gada 24. novembra spriedums lietā *C-331/04 ATI EAC e Viaggi di Maio* u.c. (“ATI EAC”, Krājums, I-10109. lpp., 21. punkts).

45 — Tādā pašā nozīmē spriedumi lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 59. punkta pēdējais teikums un 64. punkts), lietā *EVN un Wienstrom* (minēts 20. zemsvītras piezīmē, 66. punkts) un lietā *ATI EAC* (minēts 43. zemsvītras piezīmē, 21. punkts).

46 — Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvēruma trešā daļa; skat. turklāt arī šīs direktīvas preambulas piekto apsvērumu.

47 — Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvēruma pirmā daļa un 2. apsvēruma; tādā pašā nozīmē spriedumi lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē) un lietā *ATI EAC* (minēts 43. zemsvītras piezīmē, 21. punkts).

48 — Pirmajā iebildumā Komisija par tehniskām specifikācijām uzskatīja gan kvalitātes marķējumu “EKO”, gan kvalitātes marķējumu “Max Havelaar”, vērtējot tos atbilstoši Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punktam.

109. Tā, piemēram, kvalitātes marķējums “EKO” tieši attiecas uz piegādājamo sastāvdaļu raksturlielumiem, precīzāk sakot, vides raksturlielumiem. Kvalitātes marķējumam, ko Komisija pati saistībā ar Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punktu, skatot to kopā ar 3. punkta b) apakšpunktu, ir kvalificējusi kā tehnisko specifikāciju piegādājamo preču darbības rezultātu un funkcionālo prasību noteikšanai, saistībā ar Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punktu nevar liegt jebkādu saistību ar līguma priekšmetu.

110. Turklāt kvalitātes marķējums “Max Havelaar” tiešā nozīmē nedefinē produkta raksturlielumus, kuri tiek ņemti vērā tehniskajās specifikācijās (Direktīvas 2004/18 23. pants)⁴⁹. Tomēr šis kvalitātes marķējums sniedz informāciju par to, vai piegādājamās preces ir godīgas tirdzniecības preces. Līgumsaistību izpildes nosacījumu kontekstā (Direktīvas 2004/18 26. pants) šādu aspektu var ņemt vērā⁵⁰. Tādēļ *a priori* nevar noliegt tā saistību ar līguma priekšmetu (šajā gadījumā – tādu “sastāvdaļu” kā cukurs, piena pulveris un kakao piegāde), jo līgumslēdzējai iestādei, kurai, kā izriet no konkursa dokumentiem, ir svarīga sociāli atbildīga rīcība, visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanā patiešām var būt svarīgi, vai piegādājamā prece no tās ražotāja ir vai nav iegūta ar godīgiem nosacījumiem. Patiesību sakot, cukura garša nemainās atkarībā no tā, vai tas tirgots godīgi vai negodīgi. Tomēr produkts, kas tirgū nonācis negodīgi, sociāli atbildīgam klientam rada rūgtu pēcgaršu.

111. Tas patiešām būtu nesamērīgi, ja līgumslēdzēja iestāde, nosakot ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu, gribētu vērtēt potenciālo pretendentu vispārējo iepirkuma stratēģiju un ņemt vērā, vai visas preces pretendenta attiecīgajā sortimentā, neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav līguma priekšmets, ir godīgas tirdzniecības preces⁵¹.

112. Tomēr šajā lietā nevar būt runa par tik plašu godīgas tirdzniecības aspekta vērā ņemšanu. Kā pamatoti ir norādījusi Nīderlande, Ziemeļholandes province noteikumu 35. punktā ir tikai ņemusi vērā to, vai piegādājamās “sastāvdaļas” bija marķētas ar tādu kvalitātes marķējumu, kas varēja apliecināt to godīgas tirdzniecības izcelsmi. Tādējādi kvalitātes marķējuma “Max Havelaar” izmantošanai strīdīgajos konkursa dokumentos bija skaidra un īpaša saistība ar līguma priekšmetu.

113. No iepriekš minētā izriet, ka Komisijas trešā iebilduma pirmais arguments ir jānoraida.

3) Trešā iebilduma otrais arguments: atsauce uz kvalitātes marķējumiem, nevis uz atbilstošiem kritērijiem

114. Vēl ir jāizvērtē, vai veids, kādā šajā lietā Ziemeļholandes province noteikumu 35. punktā ir atsaukusies uz kvalitātes marķējumiem “EKO” un “Max Havelaar”, ietver Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkta pārkāpumu.

115. Šajā jautājumā lietas dalībnieki atšķirīgi interpretē faktus. Kamēr Komisija uzskata, ka līgumslēdzēja iestāde piegādājamām “sastāvdaļām” (proti, cukuram, piena pulverim un kakao) kvalitātes marķējumus “EKO” un “Max Havelaar” ir noteikusi kā piešķiršanas kritērijus, Nīderlande pauž viedokli, ka Ziemeļholandes province esot tikai gribējusi atsaukties uz abu kvalitātes marķējumu materiālajām prasībām.

116. Pārlicinošāki argumenti ir Komisijas viedoklim.

117. Ziemeļholandes province gan sava projekta paziņojumā *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, gan specifikācijā vispārējā veidā patiešām ir uzsvērusi savu vēlmi kafijas automātos intensīvāk izmantot bioloģiskus un godīgas tirdzniecības produktus. Tomēr noteikumu 35. punktā tā ir paudusi “vēlmi”, ka sastāvdaļām “pēc iespējas” jāatbilst kvalitātes marķējumam “EKO” “un/vai” “Max Havelaar”.

49 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 74.–81. punktu.

50 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 85.–87. punktu.

51 — Līdzīgi – lai gan citā kontekstā – ir spriedumi lietā *Beentjes* (minēts 12. zemsvitras piezīmē, 28. punkts, par pretendentu vispārīgo spēju nodarbināt ilgstošos bezdarbniekus), kā arī lietā *EVN un Wienstrom* (minēts 20. zemsvitras piezīmē, 70.–72. punkts, par pretendentu spēju piegādāt maksimāli daudz elektroenerģijas, kas pārsniedz konkursā noteikto daudzumu). Turklāt skat. iepriekš šo secinājumu 88. punktu.

Informācijas paziņojuma 12. punktā province šo izteikumu precizēja tādējādi, ka sastāvdaļām drīkstot būt cits kvalitātes marķējums, kas balstīts uz tādiem pašiem kritērijiem kā kvalitātes marķējumi “EKO” un “Max Havelaar”. Tomēr ne noteikumos, ne informācijas paziņojumā nebija pieminētas bioloģiskas un godīgā tirdzniecībā iegūtas sastāvdaļas, *kurām nav piešķirts kvalitātes marķējums*.

118. Potenciālie pretendenti, kuru izpratnei, iepazīstoties ar konkursa noteikumiem, ir galvenā nozīme⁵², to visu varēja saprast tikai tādējādi, ka maksimāli sekmīgai dalībai publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir nepieciešams, lai to piegādātās sastāvdaļas būtu marķētas ar kvalitātes marķējumu “EKO” un/vai “Max Havelaar”, vai katrā ziņā ar līdzvērtīgu kvalitātes marķējumu.

119. Šāda līgumslēdzējas iestādes rīcība neatbilst juridiskajām prasībām, kas tiek izvirzītas piešķiršanas kritēriju formulēšanai atbilstoši Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunktam.

120. Pretēji tam, kā uzskata Komisija, tas nav saistīts ar iespējamo pārskatāmības neesamību⁵³, atsaucoties uz abiem kvalitātes marķējumiem, jo, kā jau iepriekš minēts⁵⁴, no samērā labi informēta un ierasti rūpīga pretendenta katrā ziņā var sagaidīt, ka tam ir zināmi attiecīgajā tirgū izmantojamie kvalitātes marķējumi vai arī ka tas katrā ziņā uzzinās par tiem piemītošajiem kritērijiem iestādēs, kas sertificē šādus marķējumus.

121. Katrā ziņā bija iespējams, ka potenciālie pretendenti piedāvātu preces ar citiem kvalitātes marķējumiem, kuri balstītos uz tiem pašiem kritērijiem kā marķējumi “EKO” un “Max Havelaar”, jo saskaņā ar šajā ziņā neapstrīdēto Nīderlandes valdības argumentu kvalitātes marķējums “EKO”⁵⁵ ir balstīts tikai uz tiem kritērijiem, kas noteikti tā dēvētajā EK Bioloģiskās lauksaimniecības regulā⁵⁶, un kvalitātes marķējums “Max Havelaar” pēc būtības ir identisks starptautiski plaši pazīstamajam kvalitātes marķējumam “Fairtrade”, ko daudzās valstīs piešķir organizācijas, kas ir apvienojušās *Fairtrade Labelling Organisation*⁵⁷.

122. Tomēr, ja līgumslēdzēja iestāde – kā šajā gadījumā Ziemeļholandes province – piešķiršanas kritēriju kontekstā piešķir papildu punktus par to, ka piegādājamiem produktiem ir bioloģiskas ražošanas un godīgas tirdzniecības kvalitātes marķējums, tas ir pretrunā nediskriminācijas un vienlīdzīgas attieksmes principam⁵⁸, kā arī publiskā iepirkuma konkursa atklātības principam⁵⁹, kas jāievēro saistībā ar Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunktu⁶⁰. Proti, tādējādi tiek īstenota mazāk labvēlīga attieksme pret uzņēmumiem, kuru sortimentā ir bioloģiski ražotas un godīgas tirdzniecības preces bez kvalitātes marķējuma. Potenciālajiem pretendentiem ir jādod iespēja pierādīt, ka to preces pilnībā atbilst līgumslēdzējas iestādes formulētajiem piešķiršanas kritērijiem, pat ja tām ir citi kvalitātes marķējumi, kas atšķiras no līgumslēdzējas iestādes nosauktajiem kvalitātes marķējumiem, vai šādu marķējumu vispār nav.

123. Šajā ziņā jānoraida Nīderlandes iebildums, ka attiecībā uz piegādājamām “sastāvdaļām” kvalitātes marķējumi “EKO” un “Max Havelaar” bija nevis obligātas tehniskās specifikācijas, bet gan tikai līgumslēdzējas iestādes nesaistošas “vēlmes”, par kuru izpildi bija paredzēts piešķirt maznozīmīgu punktu skaitu, jo, no vienas puses, publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, kurā

52 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 64. punktu.

53 — Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvēruma pirmā un otrā daļa.

54 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 56. punktu.

55 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 28. punktu.

56 — Stridīgā piegādes publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas brīdī bija piemērojama Padomes 1991. gada 24. jūnija Regula (EEK) Nr. 2092/91 par lauksaimniecības produktu bioloģisku ražošanu un norādēm par to uz lauksaimniecības produktiem un pārtikas produktiem (OV L 198, 1. lpp.), kuru vēlāk aizstāja ar Padomes 2007. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu, un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu (OV L 189, 1. lpp.).

57 — Skat. iepriekš šo secinājumu 27. punktu.

58 — Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvēruma pirmā un ceturrtā daļa.

59 — Direktīvas 2004/18 preambulas otrais apsvērums.

60 — Šādā nozīmē spriedums lietā *Beentjes* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 29. punkts), 2000. gada 26. septembra spriedums lietā C-225/98 Komisija/Francija (*Recueil*, I-7445. lpp., 50. punkts), spriedums lietā *Concordia Bus Finland* (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 63. un 64. punkts) un spriedums lietā *EVN* un *Wienstrom* (minēts 20. zemsvītras piezīmē, 69. punkts).

vērtēšanas sistēma ir balstīta uz punktiem, veiksmē vai neveiksmē var būt atkarīga jau no dažiem punktiem. No otras puses, visiem piešķiršanas kritērijiem, pat tādiem, kurus līgumslēdzēja iestāde vērtē kā salīdzinoši mazāk svarīgus, bez jebkādam atkāpēm ir jāatbilst fundamentālajiem iepirkuma tiesībās noteiktajiem vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principiem. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šie principi jāievēro visos publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras posmos⁶¹.

124. Tādējādi kopumā jāsecina, ka Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir pārkāpts. Komisijas trešais iebildums ir pamatots.

C – Otrais iebildums: varbūtējā atsauce uz ilgtspējīgu pirktspēju un sociāli atbildīgu rīcību kā atlases kritērijiem

125. Komisijas otrais iebildums ir balstīts uz Direktīvas 2004/18 2. pantu, 44. panta 2. punktu, kā arī uz 48. panta 1. un 2. punktu, kuros, pirmkārt, ir noteikts pārskatāmības princips iepirkuma tiesību jomā (2. pants) un, otrkārt, nosacījumi par kārtību, kādā līgumslēdzēja iestāde pārbauda uzņēmēju iespējas (44. un 48. pants). Komisija uzskata, ka šie noteikumi ir tikuši pārkāpti tādējādi, ka Ziemeļholandes province ir izvirzījusi kritērijus un pieprasījusi pierādījumus, kas – atbilstoši Komisijas apgalvojumam – vispārīgi bija attiecināmi uz potenciālo pretendentu ilgtspējīgu pirktspēju un sociāli atbildīgu rīcību.

126. Precīzāk, šis iebildums attiecas uz specifikācijas 4.4.4. apakšsadaļu, kurā Ziemeļholandes province no potenciālajiem pretendentiem prasa izpildīt “ilgtspējīgas pirktspējas un sociāli atbildīgas rīcības kritērijus”. Turklāt šajā pašā apakšsadaļā pretendenti tiek aicināti paskaidrot, kādā veidā tie izpilda “ilgtspējīgas pirktspējas un sociāli atbildīgas rīcības kritērijus”, kā arī norādīt, kādā mērā tie sekmē “kafijas tirgus ilgtspējas uzlabošanu un ekoloģiski, sociāli un ekonomiski atbildīgu kafijas produktu ražošanu”⁶².

1) Otrā iebilduma pirmā daļa: iespējami nepieņemamas prasības pierādīt pretendentu tehniskās iespējas (Direktīvas 2004/18 48. panta 1. punkts, skatot to kopā ar 2. punktu)

127. Otrā iebilduma pirmā daļa ir īpaši veltīta prasībām pierādīt pretendentu tehniskās iespējas. Komisija uzskata, ka, minot specifikācijā savus apsvērumus par potenciālo pretendentu ilgtspējīgu pirktspēju un sociāli atbildīgu rīcību, Ziemeļholandes province ir pārsniegusi to šauru jomu, kāda Direktīvas 2004/18 48. pantā ir noteikta komersantu tehnisko un profesionālo iespēju novērtēšanai un pārbaudei.

128. Tomēr, kā pamatoti norāda Nīderlande, šī otrā iebilduma daļa ir balstīta uz specifikācijas 4.4.4. apakšsadaļas kļūdainu interpretāciju. Proti, tajā potenciālajiem pretendentiem izvirzītās prasības vispār neattiecas uz to tehniskajām un profesionālajām iespējām. Gluži pretēji, kā izriet jau no 4.4.4. apakšsadaļas virsraksta, tās ir “Kvalitātes prasības” saistībā ar sniedzamajiem pakalpojumiem.

129. Šo iespaidu apstiprina arī kopsakars, kādā iekļaujas specifikācijas 4.4.4. apakšsadaļa. Tā specifikācijas 4.4. iedaļai ir dots virsraksts “Atbilstības prasības/Obligātās prasības”, kas norāda, ka tajā tiek aplūkota ne tikai potenciālo pretendentu atbilstība (piemēram, to iespējas), kā, piemēram, 4.3.3. apakšsadaļā, kas ir veltīta pretendentu pieredzei, bet tiek aplūkoti arī citi aspekti. Šie citi aspekti ir, piemēram, atbilde uz šajā lietā interesējošo jautājumu, kā attiecīgais pretendents ir iecerējis izpildīt ilgtspējas un sociāli atbildīgas rīcības prasības (specifikācijas 4.4.4. apakšsadaļa).

130. Tādējādi pretēji Komisijas viedoklim Direktīvas 2004/18 48. panta 1. un 2. punkts vispār nav piemērojams strīdīgajai specifikācijas 4.4.4. apakšsadaļai, un tādēļ šo apakšsadaļu nevar vērtēt, pamatojoties uz minēto noteikumu.

61 — Šajā ziņā no dažādām publiskā iepirkuma tiesību jomām skat. 1996. gada 25. aprīļa spriedumu lietā C-87/94 Komisija/Belģija (*Recueil*, I-2043. lpp., 54. punkts), 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-470/99 *Universale-Bau* u.c. (*Recueil*, I-11617. lpp., 93. punkts), spriedumu lietā *EVN un Wienstrom* (minēts 20. zemsvītras piezīmē, 56. punkts) un spriedumu lietā *ATI EAC* (minēts 44. zemsvītras piezīmē, 22. punkts).

62 — Skat. iepriekš šo secinājumu 19. punktu.

131. Gadījumā, ja Tiesa tomēr vēlētos piemērot attiecīgo direktīvas noteikumu, tas nebūtu šķērslis tādām līguma noteikumiem kā specifikācijas 4.4.4. apakšdaļa.

132. Direktīvas 2004/18 48. pantā neapstrīdami ir galīgs to tehnisko iespēju pierādīšanas līdzekļu, kurus līgumslēdzēja iestāde drīkst prasīt no komersantiem, uzskaitījums⁶³.

133. Tomēr Ziemeļholandes province specifikācijas 4.4.4. apakšdaļā izvirzītās “kvalitātes prasības” varēja balstīt uz vienu no Direktīvas 2004/18 48. panta 2. punkta noteikumiem, proti, c) apakšpunktu, kurā ir skaidri paredzēts, ka piegādātāja tehniskās iespējas var pierādīt “pasākumu apraksts, [...] lai nodrošinātu kvalitāti”. Uz to pamatoti ir norādījusi Nīderlande.

134. Tādējādi pārmetums par Direktīvas 2004/18 48. panta pārkāpumu ir nepamatots.

2) Otrā iebilduma otrā daļa: iespējamā saiknes neesamība starp pretendentiem izvirzītām atbilstības prasībām un līguma priekšmetu (Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkts)

135. Otrā iebilduma otrā daļa ir balstīta uz Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punktu. Principā šis noteikums paredz, ka līgumslēdzējas iestādes drīkst izvirzīt konkrētas obligātās prasības potenciālo pretendentu atbilstībai, ja tās ir attiecinātas uz minētā līguma priekšmetu un ir samērojamas ar to⁶⁴.

136. Komisija saskata Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkta pārkāpumu, jo, pēc Komisijas domām, specifikācijā minētie apsvērumi par potenciālo pretendentu ilgtspējīgu pirktspēju un sociāli atbildīgu rīcību nav nekādā veidā saistīti ar šajā lietā strīdīgā piegādes publiskā iepirkuma līguma priekšmetu, bet gan drīzāk ir veltīti vispārējai komersantu iepirkuma stratēģijai.

137. Šo iebildumu nevar atzīt par pieņemamu tikai tādēļ vien, ka pirmstiesas procedūrā Nīderlande pret to ir vērsusies relatīvi bez entuziasma⁶⁵, jo saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nepastāv procesuāls noteikums, kas noteiktu, ka dalībvalstij ir jāiesniedz visi savas aizstāvības argumenti prasības par valsts pienākuma neizpildi, kas celta saskaņā ar LESD 258. pantu, pirmstiesas procedūras stadijā⁶⁶. Katrā ziņā tiesvedībā Nīderlande noteikti ir aizstāvējusies pret pārmetumu par Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkta pārkāpumu.

138. Iebildums par Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkta pārkāpumu nav pamatots arī pēc būtības, jo, pirmkārt, šajā gadījumā strīdīgā specifikācijas 4.4.4. apakšdaļa nav potenciālo pretendentu atbilstībai vai tehniskām iespējām izvirzīta prasība⁶⁷, tādēļ Direktīvas 2004/18 44. pants vispār nav piemērojams. Otrkārt, nevar arī apgalvot, ka specifikācijas 4.4.4. apakšdaļa būtu nepietiekami saistīta ar līguma priekšmetu.

139. Līguma priekšmets, ciktāl tam šajā lietā ir nozīme, bija kafijas, tējas un citu “sastāvdaļu” piegāde kafijas automātiem, turklāt līgumslēdzēja iestāde skaidri norādīja, ka tai ir svarīgi “ilgtspējīgi” produkti, kuriem, no vienas puses, bija jābūt bioloģiskai izcelsmei un, no otras puses, bija jābūt iegūtiem godīgā tirdzniecībā. Kā jau ir paskaidrots saistībā ar pirmo iebildumu, šāda veida prasības daļēji palīdz raksturot piegādājamo preču raksturlielumus (vides raksturlielumus Direktīvas 2004/18 23. panta izpratnē), daļēji – raksturot citus līguma izpildes nosacījumus (sociālās intereses Direktīvas 2004/18 26. panta izpratnē).

63 — Šādā nozīmē arī 1982. gada 10. februāra spriedums lietā 76/81 *Transporoute* (*Recueil*, 417. lpp., 8., 9. un 15. punkts), 1987. gada 9. jūlija spriedums apvienotajās lietās no 27/86 līdz 29/86 *CEI* un *Bellini* (*Recueil*, 3347. lpp., 9. punkts) un 1994. gada 26. aprīļa spriedums lietā C-272/91 *Komisija/Itālija* (*Recueil*, I-1409. lpp., 35. punkts); tie visi attiecas uz tiesiskiem regulējumiem, kas līdzīgi Direktīvas 2004/18 48. pantam.

64 — Skat. it īpaši Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkta otro daļu.

65 — Komisija citē Nīderlandes atbildes uz brīdinājuma vēstuli 6. lpp., kurā Nīderlande esot atzinusi, ka strīdīgie konkursa noteikumi “nebija saistīti tikai ar līguma priekšmetu”.

66 — 1999. gada 16. septembra spriedums lietā C-414/97 *Komisija/Spānija* (*Recueil*, I-5585. lpp., 19. punkts) un spriedums lietā *Komisija/Nīderlande* (minēts 27. zemsvītras piezīmē, 49. punkta beigu daļa).

67 — Šajā ziņā skat. iepriekš šo secinājumu 128.–130. punktu.

140. Tā kā ilgtspējai un ietekmei uz vidi tādējādi bija svarīga nozīme strīdīgā publiskā iepirkuma norisē, līgumslēdzējai iestādei nevarēja liegt iztaujāt potenciālos pretendentes par to, kādā veidā tie izpilda “ilgtspējīgas pirktspējas un sociāli atbildīgas rīcības kritērijus”, kā arī lūgt norādīt, kādā mērā tie sekmē “kafijas tirgus ilgtspējas uzlabošanu un ekoloģiski, sociāli un ekonomiski atbildīgu kafijas produktu ražošanu”.

141. Ir pilnīgi likumīgi, ja līgumslēdzēja iestāde lūdz potenciālos pretendentes sniegt informāciju par to, kā tie ir iecerējuši izpildīt tās izvirzītos līguma mērķus. Pretēji tam, kā uzskata Komisija, šis jautājums attiecas galvenokārt nevis uz potenciālo pretendentu vispārējo iepirkuma stratēģiju, bet gan gluži pretēji uz to iepirkumu darbībām saistībā ar pavisam konkrēti piegādājamām precēm, tātad kafiju, tēju un citām “sastāvdaļām”⁶⁸.

142. Tādējādi arī pārmetums par Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkta pārkāpumu ir nepamatots.

3) Otrā iebilduma trešā daļa: iespējamais vispārējā pārskatāmības principa pārkāpums (Direktīvas 2004/18 2. pants)

143. Visbeidzot otrā iebilduma trešajā daļā Komisija pakārtoti izvirza pārmetumu par to, ka ir pārkāpts Direktīvas 2004/18 2. pantā⁶⁹ ietvertais vispārējās pārskatāmības princips.

144. Šā Eiropas publiskā iepirkuma tiesību pamatprincipa galvenais mērķis ir garantēt favorītisma un līgumslēdzējas iestādes patvaļības riska neesamību. Tas prasa, lai visi piešķiršanas procedūras nosacījumi un kārtība skaidri, precīzi un nepārprotami ir formulēti paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai specifikācijās, lai visi labi informēti un ierasti rūpīgi pretendenti varētu saprast tās precīzo piemērošanas jomu un to interpretēt vienādi un lai līgumslēdzēja iestāde varētu faktiski pārbaudīt, vai pretendentu piedāvājumi atbilst attiecīgo iepirkumu reglamentējošiem kritērijiem⁷⁰.

145. Komisija pārmet, ka specifikācijas 4.4.4. apakšiedaļā prasības ir formulētas pārāk vispārīgi un neprecīzi.

146. Šim viedoklim es piekritu. No specifikācijas strīdīgās daļas nekļūst pietiekami skaidrs, kāda veida paskaidrojumus un kāda veida pierādījumus līgumslēdzēja iestāde prasa no potenciālajiem pretendentiem. Turklāt Ziemeļholandes provinces izvēlētie formulējumi neļauj skaidri saprast, kas tieši ir domāts ar “ilgtspējīgu pirktspēju un sociāli atbildīgu rīcību”, kā arī ar “kafijas tirgus ilgtspējas uzlabošanas un ekoloģiski, sociāli un ekonomiski atbildīgas kafijas produktu ražošanas” sekmēšanu.

147. Šajā gadījumā būtu bijis nepieciešams precīzāks raksturojums, ko Ziemeļholandes province gaidīja no potenciālajiem pretendentiem. Piemēram, province būtu varējusi jautāt par varbūtēju vienošanos par godīgu tirdzniecību un bioloģisku ražošanu, ko potenciālie pretendenti, iespējams, ir slēguši ar saviem piegādātājiem. Province būtu varējusi arī aicināt potenciālos pretendentes paziņot, kādus pasākumus tie ir veikuši, lai kontrolētu šādas vienošanās ievērošanu.

148. Nīderlandes iebildums, ka vairākas starptautiskas organizācijas esot definējušas ilgtspējas konceptu, katrā ziņā bija pārāk nepamatots, lai varētu atspēkot iebildumu par pārskatāmības neesamību.

149. Līdz ar to jāsecina, ka Direktīvas 2004/18 2. pants ir pārkāpts. Tātad Komisijas trešā iebilduma trešā daļa ir pamatota.

68 — Šajā ziņā skat. manus apsvērumus par pirmo un trešo iebildumu (it īpaši šo secinājumu 88. un 109.–112. punktu).

69 — Skat. arī Direktīvas 2004/18 preambulas 2. un 39. apsvērumu.

70 — Spriedums lietā Komisija/CAS *Succhi di Frutta* (minēts 19. zemsvītras piezīmē, 111. punkts); līdzīgs ir 2004. gada 14. oktobra spriedums lietā C-340/02 Komisija/Francija (Krājums, I-9845. lpp., 34. punkts) un 2009. gada 10. decembra spriedums lietā C-299/08 Komisija/Francija (Krājums, I-11587. lpp., 41. punkts), atbilstoši kuriem pārskatāmības princips prasa skaidri noteikt publiskā iepirkuma priekšmetu, kā arī tā piešķiršanas kritērijus.

D – Kopsavilkums

150. Kopumā var secināt, ka saskaņā ar Direktīvu 2004/18 visādā ziņā ir pieņemams, ka līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ņem vērā vides un sociālās intereses, kas skaidri ietver atsauci uz vides un godīgas tirdzniecības kvalitātes marķējumiem konkursa noteikumos.

151. Tomēr līgumslēdzēja iestāde nedrīkst prasīt, lai precēm, kuras paredzēts tai piegādāt, būtu pavisam konkrēts kvalitātes marķējums, bet tai jāakceptē arī citi kvalitātes marķējumi un preces bez kvalitātes marķējuma, ja šo preču vides raksturlielumi un apstākļi, kādos tās ir ražotas un tirgotas, ir līdzvērtīgi līgumslēdzējas iestādes izvirzītajām prasībām.

152. Turklāt, piešķirot līguma slēgšanas tiesības, līgumslēdzēja iestāde nedrīkst ņemt vērā pretendentu vispārējo iepirkuma stratēģiju, bet gan tikai to stratēģiju attiecībā uz konkrēti piegādājamiem produktiem. Ja līgumslēdzēja iestāde no pretendentiem pieprasa informāciju un pierādījumus par to produktu un komercdarbības stratēģijas ilgtspēju, šai prasībai ir jābūt pietiekami saistītai ar līguma priekšmetu un konkrēti formulētai.

153. Šajā lietā Ziemeļholandes province šos noteikumus ir izpildījusi tikai daļēji. 2008. gada līguma noteikumos saistībā ar strīdīgo piegādes publiskā iepirkuma līgumu tā ir pārkāpusi trīs Savienības tiesību noteikumus, proti, Direktīvas 2004/18 2. pantu, 23. panta 6. punktu un 53. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Turpretim nav konstatējams, ka būtu pārkāpti pārējie Komisijas minētie noteikumi, proti, Direktīvas 2004/18 23. panta 8. punkts, 44. panta 2. punkts, kā arī 48. panta 1. un 2. punkts.

VI – Par tiesāšanās izdevumiem

154. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 69. panta 3. punktam Tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Šis noteikums tiek piemērots cita starpā tad, ja lietas dalībniekiem spiedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs.

155. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, Komisijai šajā lietā spriedums ir labvēlīgs attiecībā uz tās pirmā iebilduma pirmo daļu, otrā iebilduma trešo daļu un trešo iebildumu, turpretim tas ir nelabvēlīgs attiecībā uz tās pirmā iebilduma otro daļu, kā arī otrā iebilduma pirmo un otro daļu.

156. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka būtu pareizi, ja katrs lietas dalībnieks segtu savus tiesāšanās izdevumus pats⁷¹.

VII – Secinājumi

157. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, es ierosinu Tiesai lemt šādi:

- 1) ņemot vērā, ka Ziemeļholandes province 2008. gada publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā par kafijas automātu piegādi un apkopi
 - ir saistošā veidā noteikusi, ka piegādājamai kafijai un tējai jābūt marķētai ar kvalitātes marķējumu “EKO” vai ar tādu kvalitātes marķējumu, kas balstīts uz līdzīgiem kritērijiem, kas ir pretrunā Direktīvas 2004/18 23. panta 6. punktam,
 - konkursa dokumentos ir neskaidri formulējusi “kvalitātes prasības”, kas potenciālajiem pretendentiem tiek izvirzītas attiecībā uz “ilgtspējīgu pirkspēju un sociāli atbildīgu rīcību”, kas ir pretrunā Direktīvas 2004/18 2. pantam, un

71 — Tādā pašā nozīmē, piemēram, 2010. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-160/08 Komisija/Vācija (Krājums, I-3713. lpp., 133. punkts).

- piešķiršanas kritērijos ir paredzējusi papildu punktus par to, ka piegādājamās “sastāvdaļas” ir marķētas ar kvalitātes marķējumu “EKO” un/vai “Max Havelaar”, vai ar tādu kvalitātes marķējumu, kas balstīts uz līdzīgiem kritērijiem, kas ir pretrunā Direktīvas 2004/18 53. panta 1. punkta a) apakšpunktam,

Nīderlandes Karaliste nav izpildījusi Līgumos paredzētos pienākumus;

- 2) pārējā daļā prasību noraidīt;
- 3) katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.